

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS III.
Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI
TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNEBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

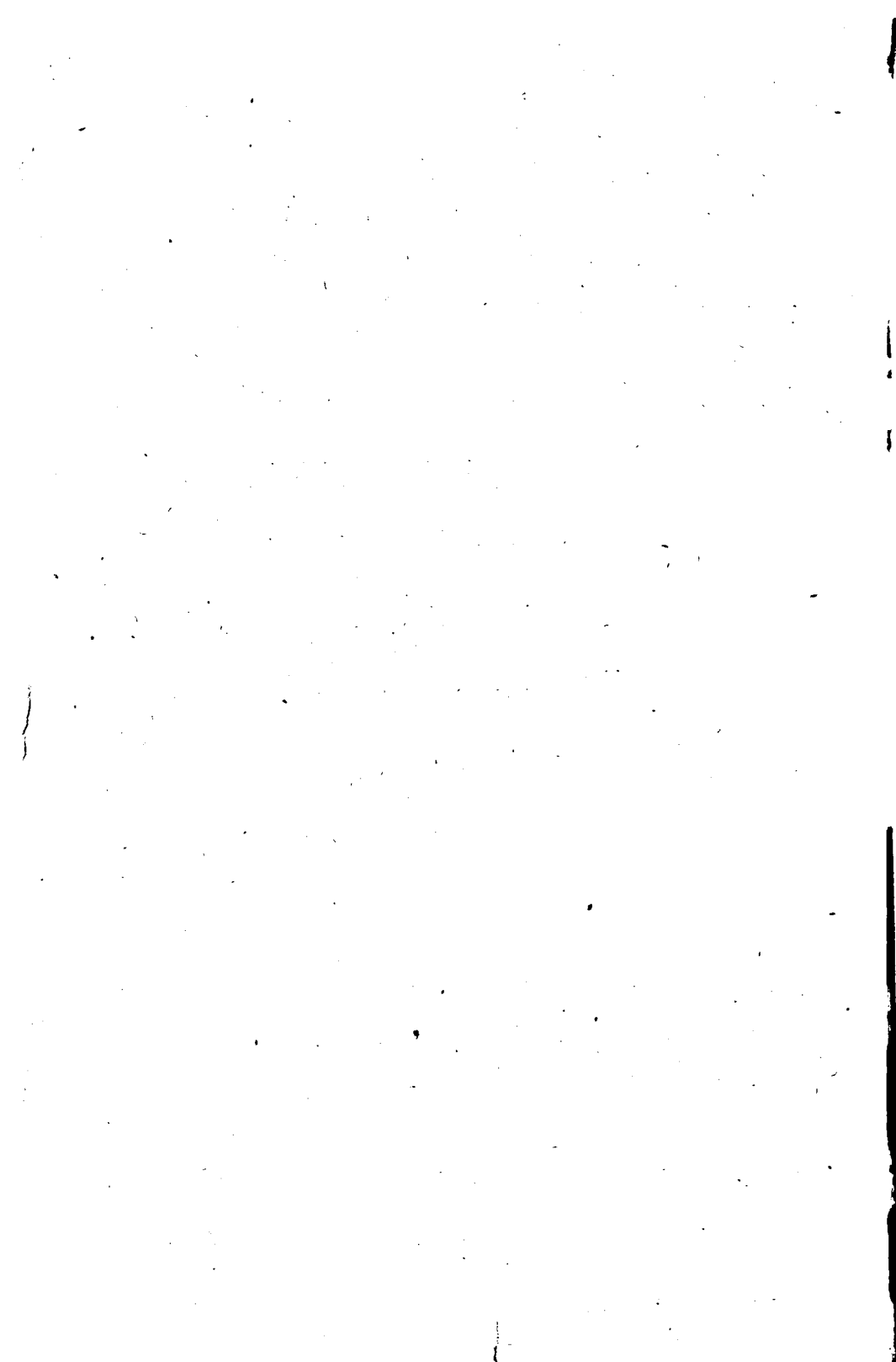
Collegio S. Francesco 324/3

HERODOTI HISTORIAR.

T. III, P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

ἙΡΑΤΩ.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν οὖν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ- 1
τω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ
αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
5 ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ
οὔτε εἶδέναι ἔφη, ἐθάμαζε τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δη-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEXTUS.

ERATO.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiæus* vero,
Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-*
taphernes, Sardium præfectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I.

A 2

4 HERODOTI HISTOR. VI.

Δεν τῶν παρεόντων πηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρ-
 ταΦέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
 κίην τῆς ἀποστάσιος· „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πηγήματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραιψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ ἈρταΦέρνης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δίδας ὡς συνιέντα ἈρταΦέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπιλ-
 θοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰωνων τὴν ἡγε-
 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέσθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα
 πρήσσειν πηγήματα ἐς ἑαυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βα- 10
 3 σιλίει, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρατεώμενος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificiiis
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecasti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Artaphernes,
 ad defectionem quod adtinet, dixisset; metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid
 rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit:
 qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maxi-
 mam insulam imperio illius subiiciendam, decepto
 rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a
 Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi
 res novas adversus ipsos regis nomine molientem.
 Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅ τι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στείλει τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γε-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „Βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλει.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδιμάτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτῃ, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 ἑοῦσι Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχήμε-
 νων αὐτῶ ἀποστάσιος περὶ. ὁ δὲ Ἑρμῖππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοί, φέρον δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμῖππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaeus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
causam nequaquam exposuit; sed, regem Darium,
ait, constituisse Phoenices sedibus suis excitos in
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internunciō Hermippo usus *Histiaeus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 ταυτέων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νητο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χίοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεσθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δεκέσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳα τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐσῆς βίῃ ἐπειράτε κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπώστος τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δεῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipsó, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, nehtiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρας, ἔπλεον ἅμα Ἰστιάῳ εἰς
Βυζάντιον· ἐμβαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωσούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἡ ὅσῃ αὐτίαν
15 Ἰστιάῳ ἔφασαν ἐταῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

Ἰστιάῳς μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικός πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδέκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσο-
νος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προ-
θυμότεροι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπέμπον προβούλους
σφίαν αὐτέων εἰς Πανιώνιον. ἀπικομάνοισι δὲ ταῦτοις

*Histiaceo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
ceptis eorum navigiis qui se paratos esse Histiaeo
parere profiterentur.*

(6.) Dum haec Histiaeus et Mitylenaci agebant,
interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
adversus Miletum, insuper habitis minoribus oppi-
dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
tissimi erant Phoenices: cum his autem militabant
et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii.
(7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus Miletum
reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

8 HERODOTI HISTOR. VI.

ἐς τοῦτον τὸν χώρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πρῶτον 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τεῖχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένοι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὥδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑὴν εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας 5
 παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς
 5 δώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυσύσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυσυσίων
 δὲ Τηίοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίων δὲ εἶχοντο
 Χιοὶ ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbium incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

10 σοντο καὶ Φωκαεῖς· Ἑβραῖοι μὲν, ὀκτὼ νῆας παρε-
 χόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπαρ ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τρηκόςαι τρήρεις. αὗται μὲν Ἰώ-
 νων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νῆων ἔσαν 9
 5 ἑξακόσαι. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπῆκοντο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πρὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νῆων,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γινώσκωνται ὑπερβαλίσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 ἰόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύωσι κα-
 κὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocaeenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres, Phocaeensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 repufantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔΦευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγόν σφι τάδε· „ Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑαυ-
 „ τοῦ ἑκάστου ὑμῶν πολίτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγεί-
 „ λασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „ περήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδέν, ἢ πρότε-
 „ ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „ διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „ τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὥς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ ἔξανδραποδιεῦνται, καὶ ὥς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγείλασθε. Rectius forsan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriorē conditionē, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάσους ἐς
25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“

Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλό-
μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσέεντο τὴν
5 προδοσίην· ἑωυτοῖσι τε ἕκαστοι ἑδόκειον μόνουσι ταῦτα
τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπι-
κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, 11
ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορέωντο,
ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πη-
5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροις ἢ δαύλοισι,
„καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἢ μὲν βού-

*eorum castraturos, virgines Bactra abducturos,
et terram aliis tradituros. (10.)* Quae quum illi
dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos
unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At
Iones, ad quos hi nuncii pervenere, tenaciter in
proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio-
nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi-
mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile-
tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con-
venere, conciones sunt habitae; et quum alii apud
eos verba fecere, tum Phocacensium dux Diony-
sius sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae
acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi,
et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„ληαβε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχερῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
 „καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „χομαι ἢ οὐ συμμίσξω τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγων-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρήσαιοτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς 5
 νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρῆχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

virī Iones, labores suscipere, erit id quidem in praesentia vobis molestum, sed poteritis superatis hostibus esse liberi: sin disciplinā militari insuper habitā, mollitiei vos dedideritis; nullam equidem spem habeo, poenam defectionis regi damdam effugere vos posse. Sed me audite, mihique vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa dederint, recipio, aut pugnae aleam non subituros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, magnam cladem accepturos. (12.) His auditis, Dionysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, navibus longo ordine eductis, postquam remiges in discurrendo singulis navibus per binas alias exercuisset, et classarios iussisset armatos in ponte stare, reliquam dici partem in ancoris naves tenebat; atque ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-

νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπτα' ἐπεΐθοντό τε
 καὶ ἐποίηον τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
 νες, οἷα ἀπαβέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
 10 ταλαντωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
 „Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀνατίμπλαμεν; οἵ-
 „τινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νοῦ,
 „ἄνδρ' Ἰωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
 „τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
 15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
 „λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νοῦςους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπί-
 „δοξοὶ τὰντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρὸ τε τούτων τῶν
 „κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅτι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
 „καὶ τὴν μέλλουσαν δουλήνῃν ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
 20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
 „ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
 taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
 patientes essent talium laborum, molestiis et solis
 ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
 tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
 desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
 Phocaeensi, vano iactatori, qui tres naves in
 commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
 nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
 ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
 multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
 mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
 rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
 sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδὲς ἤθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιῇ, σκηναίς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητηρο-
φύοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεισκον ἐς τὰς νέας, οὐδ'
13 ἀναπειρᾶσθαι. Μαρβόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, καλευόντων τῶν Περσέων, δέομένους
σφῶν ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὄρῶντες ἅμα μὲν εὐῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρὸν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρίσται πενταπλῆ· 10
σθν. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶ-
δον τοὺς Ἰωνας ἀρτυμένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exercerique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

444. 77.

ἔποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱερὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτε τοὺς λόγους εἰδέκοντο
 15 οἱ Σάμιοι, πᾶς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκειος· τύραννος δὲ εἰς Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὡν ἐπεὶ ἐπέπλων· οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
 αῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφαι, οἵτινες τῶν Ἰωνῶν ἐγένοντο
 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταστῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκην, ἀειράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξης ἐς τὴν Σάμον, πληρὴν ἑνδεκα νεῶν. ταυτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, sommiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaueruntque spreto

16 HERODOTI HISTOR. VI.

ἐναυμάχουν, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μένοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖντες τῶν 15
 15 Ἰωνῶν ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χιοί, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακίον-
 τες. παρίχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήθῃ,
 νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσέρα- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίουν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοιοί· ἀλλὰ μετ' ἐλί-
 γων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχουν,

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substitērunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictī, pugna-

10 ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχράς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τραυμάτων, οὗτοι δὲ,
 ὥς ἐδιδάκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
 ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε ἀπικία-
 το ἐς αὐτήν, καὶ ἑόντων τῇσι γυναῖξι αὐτόθι Θεσμοφο-
 ρίων ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκούτες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλω-
 πας, καὶ ἵναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδη-
 μί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in breviam eiectionis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,

18 HERODOTI HISTOR. VI.

- 17 περιέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε
 ἔμαθε τῶν Ἴωνων τὰ πρῆγματα διαφθαρμένα, νέας
 ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε εἰς μὲν Φώκαιαν οὐ-
 κέτι, εὐ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ·
 ὁ δὲ ἰδέως, ὡς εἶχε, ἔπλεε εἰς Φοινίκην. γαύλους δὲ 5
 ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ,
 ἔπλεε εἰς Σικελίην ὀρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κα-
 τεστήκεε, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ
 Τυρσηῶν.
18. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς
 Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
 λάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μη-
 χανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἀκρῆς, ἕκτω ἔτι
 ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῳ καὶ ἡνδραπο- 5

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocaeensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectà in Phoenicoen contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginienisibus ac Tyrrhenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσείν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρωμένοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τῆς
σφραγίδος, ἐχρήσθη ἐπίκαιρον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἔπειαν
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παροῦσι ἔχρησε, ἔχει ὥδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πυλῶσι δειπνέειν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσεται·
10 σαι δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας ἰψύουσι κομήσεις·
ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consulissent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix opum Milete ma-
lorum,
permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;
templi alius nostri in Didymis sua cura manebit.*
Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

των κομητῶν, γυναῖκας δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποιήσαμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφῆας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπη πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδσαν Καρσί Πηδαςεῦσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἴκειον, τῆς πόλιος ἀπιστοτημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosa-
 rum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus adflictis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

βάριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπικεῖραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προσέθηκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θεήτρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὥς ἀναμνήσαντα οἰκητῆα κακὰ, χιλίοσι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήματο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφί ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scri-
 psisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poeta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μὴδὲ μένοντας Μηδοῖσι τε καὶ Αἰακείῃ δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γάρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
καλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρρηνίην τέτραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μῦθοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοὶ
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ ὄνομα ἦν Σκύδης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλαος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclos*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
cloi cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrrheniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. Samii, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyrii; et *Zanclos*
eum regē ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

εἰν διαφόροις τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμῖξας τοῖσι Σα-
 μίοισι, ἀγαπείβει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἐπλεον, εἰν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐόσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθαυμένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἰχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἱπποκράτεια, τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 αὐτὸς σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατῇ ἦκε βοηθέντων, Σκύθη μὲν τὸν μούναρ-
 χαν τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 νεια, εἰς Ἰνυκὸν πόλιν ἀπέπεμψε· ταὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὄρκους
 20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπὶ πλεον καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zancleis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zanciam, viris vacuam.* Et Samii, dicto
 audientes, Zanciam tenuere. Zancleis, ut occupatam
 suam urbem audire, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zancleorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zancleios, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίση μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῖνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τρήκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίαισι κατασφάζαι· οὐ μὲν τι
 24 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μόναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆσκει ἐς
 Ἱμέραν· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν- 5
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ'
 ἑαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παρατησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὅπως
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραι μέγα ὄλβιος εἶναι ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μη-
 δων, ἀπονῆτι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλητά 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loca in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) *Scy-
 thas* vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcerrima urbe Zancle sunt potiti. (25.)

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γε- 25
μένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσέων, κατήγον ἐς Σά-
μον Αἰάκεια τὸν Συλοσάντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γινώ-
μενόν σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
ἐκλείψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις,
οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολιῶν
ὑπακυβήσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιάϊω δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
συλλαμβάνοντι τὰς Ἰωνῶν ὀλκάδας ἐκπλωύσας ἐκ τοῦ
Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ
μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπτει
5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνει παιδί, Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoeni-
ces ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium,
Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egre-
giamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus
qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque
templa incensa sunt, propterea quod naves eorum
in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mi-
leto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum,
aliis oppidis ultro sese dedentibus, aliis vi ad obse-
quium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiaceo Mi-
lesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes
intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum*
gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltae Aby-
deno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μὲν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεσμένοισι τῆς
 Χίης χάρις. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἳα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης,
 ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Παλί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὁρμώμενος. Φιλέει δὲ κως προσημαί-
 νειν, εὐτ' αὖ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τῷτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφούς χορόν νε-
 νιέων ἑκατὸν, δύο μούνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ἑκτῷ τε καὶ ἐννεήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νεικε· τούτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὁλόγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐπέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recip-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiac ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere adflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuiquam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 praetorum capitibus literas discentium tectum corruet-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδων εἰς μῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ
 θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχία ὑπολαβοῦ-
 σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ἐπι-
 γένητο Ἰστιαῖος, Λεσβίου, ἄγων· κακακωμένων δὲ τῶν
 Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐπὶρήσατο. Ἐν 28
 δεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰω-
 νων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μι-
 5 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
 σον μὲν ἀπέρητον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἠπά-
 γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λι-
 μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
 10 Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
 χωρίοις ἐτύγχανε εἶναι Ἀρπαγὸς, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
 τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna
 navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero
 navalem supervenit Histiaeus cum Lesbiiis, et Chios
 iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso*
arma Histiaeus intulit, magnam Ionum et Aeolen-
 sium manum secum ducens. Dum vero *Thasum* cir-
 cumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Miletu pro-
 fectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito,
Thasum inexpugnata relinquens, *Lesbum* conten-
 dit, universis copiis secum ductis. *Lesbo* vero, quum
 fame laboraret exercitus, in continentem traiecit,
 frumentum demetere et ex *Atarneo* cogitans, et ex
Caico campo *Misyae* ditionis. At fuit forte in ea
 regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλεῶν διέθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνεΐτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρῶσαν αἵματάδα, Φιλοΰρχῃν τοιήνδε τινα ἀναιρέεται ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκεντηθῆσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 5
30 μνήνῃ ἐωυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ αἰγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugna, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) Captus est autem Histiaeus hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se Histiaeum Milesium indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali

ρεῖον, ὁ δὲ οὗτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπὴ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τουτέων
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέγας παρὰ βα-
 σιλείῃ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῆκετο ἀγόμενος εἰς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον εἰς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον εἰς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιάου λούσαντας τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτεω. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιάϊον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπε-

fuisse eum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *Hi-*
stiaeus, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus *Histiaeus* est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 fectus, insulas facile cepit haud procul a continente

τέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας. Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνευον τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶα
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπε-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πολίων, παῖδας τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίησαν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium et Lesbum et Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque politi erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine autem cingunt*
hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 teimtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et Virgines forma praeccellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

βασιλῆα· ταῦτά τε δὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπύμ-
 πρσαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ἔης τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μένος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιά αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχέτρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἰδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχγαὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τεῖχρα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ Πέρσῃν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας, τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἶχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-*
tutem Iones redacti sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τὴν Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὴς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαίρουντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον εὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγγέγονεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχοντι. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ ταυτῷδε. Εἶχαν
 Δόλογοι Θρήικες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, iterum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes expugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant. Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxerunt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adventum in obsequio erant *Persarum*, deditiōne cum *Oebare* facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Chersonnesi* vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat, *Cimonis* filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum prius olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli* filius, hoc modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci Thracas*. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

Δόλογοι πισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, εἰς Δελ-
 Φους ἐπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνείλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξένια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 και τὴν ἱερὴν ὁδόν, διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
 νῶν. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυναστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεότε-
 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παῖδος, γενομένου
 πρῶτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἑαυτοῦ, ὁρῶν
 τοὺς Δολόγους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχα-

xant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset.* Rediere Dolonci sacrā viā, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I. C

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβόασατο· καὶ σφι προσλθεῦσι,
 ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10
 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
 τήιον· ἐκφώναντες δὲ, εἶδοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πίθε-
 σθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παρρητικά ἐπείσει
 ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ
 βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελ- 15
 φούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποικίη τὰ περ αὐ-

36 τοῦ οἱ Δολόγχοι προσέεικτο. Κελενούσης δὲ καὶ τῆς
 Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια
 ἀναισθηκῶς πρῶτον τουτέων τεθρίππων, τότε παραλαβὼν
 Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου,
 ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοις, καὶ ἔσχε τὴν χάριν· καὶ 8
 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννοι κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedenti-
 busque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum
 illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, to-
 tum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque
 eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito ser-
 mone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre
 ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cu-
 piens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit
 oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogas-
 sent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit,
 ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus qua-
 drigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat,
 tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profe-
 ctionis esse socii voluerant, unà cum Doloncis na-
 vigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his
 ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
Καρδίας πόλιος εἰς Πактύν, ὥα μὴ ἔχαιεν σφείας οἱ
Ἀψινθιοὶ δηλέσθαι ἐσβάλλοντες εἰς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
10 οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἰσω πᾶσα ἐστὶ στα-
δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίαν τὸ μῆκος. Ἀπτευχίσας 37
ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ εἰσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
τοις ἐπαλέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
5 κηνοὶ λοχίσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγonaς· πυθόμενος ὦν ὁ
Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφείας πίτυος τρέ-
πον ἀπείλει ἐκτρέψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφ

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
ginti stadiorum. (37.) Fancibus Chersonesi muro
interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
lit: quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *oivus*
captus est. Erat autem Miltiades Croeso Lydo fami-
liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem*:
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπέλυσεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόνις κατὰ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μόνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπέῖσα, βλαστὸν οὐδὲνα μετεῖ, ἀλλὰ πανάλεθρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν 15

38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς. Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν 5 ἐπιστάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispian verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymniumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in prytan-

10 τομολοῦ μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότη-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιαῦδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσῳ ἀποστέλλουσι τριῇρι οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἱ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίουν εὖ, ὡς οὐ συν-
εδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανῶ ὡς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε καὶ οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασίαν τῶν πολιῶν οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθσόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficii promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi caussa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμῆν Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, κωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσονήσον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πραγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτῳ, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. ταύτας ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφευγε ἀπὸ Χερσε-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυθνανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεις πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλεε εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρηθήν ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exsilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci cum reducerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῆς νησι.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἰμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῖλον διάκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκὸς ἐὼν θυγατρός,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τούτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοί-
 νικες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἶη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκίοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνῶμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἐσωτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervahi-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentibus Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natus maximus *Metiachus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem cum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Scythiis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices *Metia-*
chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil *Metiocho*

Μιλτιάδῳ ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίσῃ, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένε-
το, τὰ ἐς Πέρσας κακοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπειμνύ-
μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πόλεων, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἴεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιν τε καὶ ἄγοιν. ταῦτά τε ἠνάγκασε
ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφῶν μετρήσας κατὰ
παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὲ τούτους μετρήσας, Φόρου ἔταξε ἑκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam uxorem,
ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rundem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρ-
 νιος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον· καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύειω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος εἶναι, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκῶς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς, ἐκομί-
 ζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος εἰς τὴν Ἰο-
 νίην, ἐμβαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδοκο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, Mardonius Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artaxostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeternavigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hic ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπταὶ Ὀτάνα γνώ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χροῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρετρίαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρό-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αἰτάρ, ἐν νέῳ ἔχοντες ὅσας
 ἂν πλείστας δύναντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πολιῶν, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταγγραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῶ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκλή-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

- σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφί ἦν
ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὲ Θάσου διαβαλόν-
τες πέραν, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκανθοῦ·
10 ἐκ δὲ Ἀκανθοῦ ὁρμειώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
πυσὼν δὲ σφί περιπλεύουσι βαρὺς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπει πληθεὶ πολλὰς τῶν
νέων, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
τρηκοσίας μὲν τῶν νέων τὰς διαφθερίσας εἶναι, ὑπὲρ
15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θρηνηδοστάτης
εὐσεύης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διαφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ,
πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν κύναι αἰκ
ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διαφθείροντο· αἱ δὲ, μέγχι.
20 ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς οὕτως ἐπρησσε. Μακεδονίᾳ 45
δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στραταπευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, ru-

serunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
iam cuncti illis subiecti erant. Deim navibus a Thaso
continentem versus transvecti, secundum oram per-
rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
profecti, *Athos* montem circumvehi instituerunt. Sed
dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
navium numerum ad montem impulsas misere affli-
xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
luis frequens admodum sit hoc circa *Athos* mare, alii
a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
quum natave non didicissent, hoc ipso periere; alii
gelu. Haec clades classem afflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανεστή ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποίησατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 ἐς τὴν Ἀσίην.

- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγείτωνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευέ σφεας τὸ
 τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νῆας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces,
 magnum militum numerum occiderunt, ipsumque
 vulnerarunt *Mardonium*. At ne hi quidem servitutem
 a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex
 his regionibus discessit *Mardonius*, quam in potesta-
 tem illos redegisset. Verumtamen, subactis his, retro
 duxit exercitum, quippe et terrâ clade a *Brygis* acce-
 pta, et mari maximam calamitatem ad *Athos* passus.
 Ita hae copiae, turpiter re gesta, in *Asiam* redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Tha-*
sios, a vicinis insimulatos quasi defectionem molir-
 entur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum,
 et naves suas *Abdera* devehere. *Thasii* enim, ex quo
 ab *Histiaco Milesio* fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ
 τῷχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ὑλῃ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσήϊε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασιῶσι, εἰοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ἦε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στου, δεκάςια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῷ ἦν αὐτίαν θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικῶν ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσσου μεταξύ Αινύρων τε χώρου καλεομένου καὶ
Καινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηϊκῆς ὄρος μέγα, ἀνεστραμ-
μένον ἐν τῇ ζητήσῃ. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ
Θάσιοι τῷ βασιλεῖ καλεῦσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέ-
τερον κατέϊλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς
Ἀβδόρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπειπειᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-
νων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐαυτῷ, ἢ πα-
ραδίδοναι σφέας αὐτοῦς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλ-
λους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλ- 5
λάδα ἐπέμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς
ἐαυτοῦ δασυφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κε-
λεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιε-
49 σθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyrā nomen est; alteri Coenyrā, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

459, 43.

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξε, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν
 ἐδίδουσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 ἡσιῶνται, εἰς τοὺς ἀπικνίατο αἰτήσοντες. Οἱ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι ἡσιῶνται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγυῶται. ποιήσασι δὲ σφίσι ταῦτα, ἰδέως Ἀθη-
 ναῖοι ἐπεκράτο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νήτας διδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέον-
 10 τες τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖον τῶν Αἰγινητῶν τὰ
 πεποιήκειν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῃ, βασιλεὺς
 ἱὸν Σπαρτιητῶν, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγινητῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπεπράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegine-
 tae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti causâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciâe. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων·
 ἀνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνώσθ' ἔντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρχήτου. Κλεομένης δέ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὃ δὲ τὸ εἶν' ἔφρασε οἱ. ὃ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδη νῦν καταχάλκου, ὦ Κριέ, τὰ
 51 „κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένειν Δημάρχτος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, εἰὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδειοτέρης· κατ'

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quemquam ex Aeginet-
 is esse abducturum: non enim publico Spartanor-
 um consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-
 nes* igitur, Aeginâ abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere munda
 quippe magnum in malum incursurus.* (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρας, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρεσβυγενεῖην δὲ καὶ τετίμηται μάλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἵλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφῆας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτεάται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ ὄνομα εἶναι Ἀρ-
γείην· συγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσιώνος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
εἶοντας, βουλευσάι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam Autesi-
onis, neptin Tisameni, proneptin Thersandri, abne-
ptin Polynicis; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. Lacedaemonios autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ σφίσι ἔχειν ἐκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων εἶναι· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τῇ τεκούσῃ. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, Φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ πως ἀμφοτέρω γενεῖατο βασιλῆς. τοὺς ὧν δὲ Λακεδαιμονίους ἀπορίει· ἀπαρίοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησμένους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην καλεῖν σφίσι ἀμφοτέρω τὰ παῖδια ἡγή 20 σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορίουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίον, τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τὰ 25

ex pueris eum qui maior esset natu, Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem. At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*; et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suavissime igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γυναικίην, ἐπὶ-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίξει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιῶσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔχειν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιῶσα, δηλὰ σφι
 ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδ' ἐπ' ἄλλῃ τέ
 σφιας τρέπεσθαι ἰδόν. Ἐνθαῦτα δὲ τοὺς Σπαρτιατάς,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αἰ-
 35 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν ἐνέκων ἐφύλασσετο. λαβόντας δὲ τὸ πα-
 ρόντος τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γυναικίης, ὡς ἐν πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθέγεια, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τοὺτους ἀνδρά-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei causa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praeferentem puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θίντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς ἔοντας, λέγουσι διαφο- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελεῖν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τὰ δὲ
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγόμενους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσι Ἑλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμίῃ πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. 10
 ἥδη ἂν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρίσιου, κα-
 τατέλογοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam: scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari: iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem usque ad Perseum, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, usque ad
 Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

αὐτοὶ ὄντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεῖς. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληνας λέγουσι, γενεηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς τὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσεὺς πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρисиῦ γε πατέρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεΐ οὐδὲν, τοὺς δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνας λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεχάμενοι, ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, εἴσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ καταλάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρρα δὲ δὴ τὰδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δέδωκεν κασι· ἱρῶσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὖ βούλων-

ascendendo repetere genus velimus, reperiemus *Doricensium duces origine Aegyptios* fuisse. Haec igitur, ex Graecorum ratione, illorum genealogia est: (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus, Assyrius* quum esset, Graecus est factus, non vero *Persei* maiores: *Acrisii* vero progenitores generis propinquitate ad *Perseum* nihil pertinere, sed esse, quemadmodum Graeci dicunt, *Aegyptios*. (55.) Et haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et quibus rebus gestis, *Aegyptii* quum essent, *Doricensium* reges evaserint, omitto memorare, quum ab aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occuparunt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spartaniis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χώραν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητῶν διακα-
 λυτὴν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγχι ἐνέχσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπίναι· ἑκατὸν δὲ ἀνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῆς φυ-
 λάσσειν αὐτοὺς. προβάτοις δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 διῃσι, ἐκόσκει αὖ ὡν ἐθέλωσι τῶν δὲ θυμένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ κῶτα λαμβάνειν σφίας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 καῖα, κατὰ τὰδε σφί δόδοται. ἢ θυσιῇ τις δημοτελὴ
 ποιῆται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔξιν τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ ταυτέων πρώτον ἀρχέσθαι, διπλήσια νέμεντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι ταυτέων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομησίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemoniæ, et Iovis Coelestis: tum belli inferendi
 potestas in quamcumque velint terram; cui potestati
 intercedere nemo Spartanus potest, quia piaculæ se
 crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, pri-
 mi incedunt reges, postremi redeunt: et centum de-
 lecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur
 in expeditionibus, quocumque volunt; et omnium
 immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi acci-
 piunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.)
 In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si
 quis publicum facit sacrificium, primi in coena se-
 dent reges, et ab his fit distribuendorum ciborum
 initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omni-
 bus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis:
 libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactata-
 rum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

462, 53.

- μας ἱσταμένου τοῦ μηνός, δίδσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἰήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον αἰλ-
 10 φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν ταῖσι
 ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἀν' ἐθέλωσι τῶν
 ἀσπῶν, καὶ Πυθίους αἰρέσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰσὶ θεαγρέοι ἐς Δελφοὺς, σιτεῖσθαι μετὰ τῶν
 15 βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία αἰλφί-
 των τε δύο χοῖνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδασθαι· ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμαῖσθαι. τὰς δὲ
 20 μαρτηρίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinia
 templo maectanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini eotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τσαάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἢν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ οὖν δημοσίῃων πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέσθαι ἐβέλη, βασιλῆων ἐναντίον ποιέσθαι. καὶ πα- 15
 ρίξιν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, εὐοῖσι δὲ οὖν δέουσι τρη-
 κοντα· ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ἡφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἐωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δίδονται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτι-
 τῶν ἀποθανούσι δὲ, τάδε. ἱππεῖς περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιούσαι, λέβητα κροτάει. ἐπεὰν αὖ 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἑλεν-
 θέρους δύο καταμιαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημιαί μεγάλας ἐπικίεσθαι. νόμος

paternorum omnium bonorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaue tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igi-
 tur viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*.
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θά-
 10 νάτους ἐστὶ αὐτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ·
 τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέων-
 ται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὶ γὰρ
 ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λα-
 κεδαίμενος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων
 15 ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἵκται. ταυτέων ὧν καὶ τῶν
 εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλλεχθέωσι
 ἐς ταῦτό πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναῖξιν κό-
 πτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέων-
 ται ἀπλῶς· φάμνοι τὸν ὕστατον αἰὲ ἀπογενόμενον
 20 τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἀρίστον. ὃς δ' ἂν
 ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τοῦτω δὲ εἰδῶλον
 σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὶ
 δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἵσταται σφι, οὐδ'.

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum
 obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim
 barbari in obitu regum suorum eodem utuntur insti-
 tuto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spar-
 tani solum, sed et ex tota Laconica circum habitan-
 tium certus quidam numerus ad prosequendum funus
 convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani
 ipsi, postquam multa millia numero convenere, pro-
 miscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt;
 immensaue edunt lamenta, *postremum* semper ex
regibus optimum fuisse dicentes. Quod si in bello
 mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre
 strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per
 decem dies nec populi concio instituitur, nec ma-
 gistratum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιροσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
- 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπὶ αὐτῷ ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιτῶν τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φέρον μετῴκει πάσῃσι 5
- 60 τῇσι πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγιστοι ἐκδέκονται τὰς πατριῶν τέχνας· καὶ αὐλητῆς τε αὐλητῶ γίνεται, καὶ μάγιστος μαγίστου, καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφῆας 5 παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένην, εἶοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit eum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones et tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi-ccen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praekonis: neque praekonis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτιον οὕτω κηδόμενος, ὡς Φό-
κω καὶ ἄλλῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρχου παῦσαι τῆς βασι-
λείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπιβάσιν ἐς αὐτὸν ποιούμε-
νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντο
γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγι-
γνώσκειτο αὐτὸς τούτων εἶναι αἵτιος, γαμέει τρίτην γυ-
10 ναῖκα· ὥς δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιατῶν
ἀνὴρ, τῷ προσκείμετο τῶν αὐτῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
ταύτῃ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εἶσθε γυνὴ καλλίστη μακρῶ
τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
ἐξ αἰσχρότης γενομένη. Ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος Φλαύ-
15 ρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ἐλβίαν θυγατέ-
ρα, καὶ δυσειδέα εἶσσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοῦς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
sili haec res ei ansam occasionemque praebeuit. *Ari-
stoni*, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
rem: dixit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-
ston* utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat.
Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γέντας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα
 ἕκαστα μαθεύουσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. εἴφορε αὐτὴν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὸ δ' ἔστι ἐν
 τῇ Θεραπνῇ καλυμένη, ὑπερβὲ τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20
 δὲ ἐνέικει ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσ-
 σето τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον.
 καὶ δὴ κατε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα
 λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανείσαν δὲ, ἐπείρεσθαι μιν
 ὅτι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25
 φορεῖ. τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπει-
 ρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύσαι·
 τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν
 γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna
 calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec
 animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quoti-
 die gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in
 loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum tem-
 plum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat
 illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat
 deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam
 die quodam, quum templo egrederetur nutrix, ad-
 paruisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset*
quod in ulnâ gestaret? Cui quum illa respondisset,
puellam se gestare, rogasse mulierem, ut *sibi mon-*
straret puellam. Neganti nutrici, dicentique *veli-*
tum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam mon-
straret, etiam atque etiam hanc instituisse, ut *sibi*
ostenderet. Tum nutricem, ut vidit plurimum inter-
 esse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὥς καλλιστεύσει πασῶν τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπεσέειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥσιν
 ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδῳ, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνιζε ἄρα τῆς γυν- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δαπάνην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τῷ ἂν αὐτὸς ἐκείνος ἔλθαι,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὄρεων
 εἰῶσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τούτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν καίμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae
 praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes
 mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse
 eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in
 matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Ariston-
 nis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ari-
 ston*, talem iniit rationem. Amico, cuius haec uxor
 erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quancum-
 que rerum suarum omnium ille selegisset*, iubet-
 que amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille,
 nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam
 Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in
 hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt.
 Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod
 cimeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυ-
 ναῖκα ἐπειράτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μύθου
 τὰ ἄλλα, ἔφη, κατανέσσαι ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε
 ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπείαι ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ
 Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίκει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρετον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετῶν ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐΦόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλῳ
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἀν' ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἐΦοροί· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐπαύσαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖτε 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici
 conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia,*
hoc uno excepto, se consensisse, ait: verum tamen
 quum iuramento esset obstrictus, doloque circum-
 ventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur ter-
 tiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit.
 Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius,
 decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de
 quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in
 consessu ephorum sedenti unus e famulis nuncia-
 vit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis
 quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens me-
 sium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse*
non potest. Idque audiverant ephori: nec tamen
 statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τουτέων, πανδημὶ Σπαρτιῇται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμοοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῆων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποίησαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληΐας, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traiecisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἣν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀπὲς Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιοῦνδε. ἀρμολογούμενου Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημαρῆτος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστρεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σκῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἢ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φᾶς „αὐτὸν οὐκ
 ἱκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκείνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmoni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, non legitime illum regem esse *Spartano-*
rum, nec enim filium esse *Aristonis*. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

487, 100.

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμοσε, Φᾶς „οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι.“
 ταύτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαψε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, 66
 ἔοντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρητος.“ Ἀναΐστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀναπεῖθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν Θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eisdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit *Pythia, non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρετον παῖδα. 10
 Ὡς τὸν μέντοι χρόνον ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τι ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μακτις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρέτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφύγε δὲ Δημάρετος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρετος ἤρχε αἰεθεῖς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαῖδιαι. θιωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρέτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονώς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 αὐτὸν ἐκείνου, πῆμψας τὸν θειάποντα, ἐπὶ γέλωτί τε
 καὶ λίσσῃ εἰρώτα τὸν Δημάρετον „ὅποιόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χήν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπιειρω-
 τήματι, εἶπε Φὰς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειγῆ- 10
 σθαι, κείνῳ δὲ, οὐ τὴν μέντοι ἐπιειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cohon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-
 retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
 gnitatem?* Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

ξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίας κακότητος, ἢ μυρίας εὐ-
 δαιμονίης. " Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦϊε-ἐκ τοῦ θεήτρον εἰς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔβυε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεῖς ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιαῦτα·
 „Ω μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νεῖκεσι λέγων, κυέουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἔλθειν παρὰ Ἀρίσταναν·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, Φασί σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετῶν τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
 cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
 finitae felicitatis fore initium. His dictis, velata
 facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
 protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
 immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
 Quae postquam advenit, data in manus illius extorum
 parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
 his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
 hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
 Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
 quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
 enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
 priori viro congressam esse cum Aristone: qui
 vero contumeliosiore rumor sequuntur, aiunt
 cum servo asinario te esse congressam, et illius

„εἰπεῖν τῶλῆθές· οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποιήκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοπαῖδ' οὐκ ἐνὴν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 „ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „χαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται
 „τῶλῆθές· ὡς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον· 5
 „Ἀρίστωνι· συνευθεὶν δέ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει· καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων· ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκείνον· ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπεδέκeto· ἐγὼ δὲ κατωμνήμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaе fama est, prolificum semen non fuisse Aristonis; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertia nocte a prima venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubuisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuvit ille, iurataq

22 οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 23 πτερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 24 φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 25 ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, αἱ στέφανοι
 26 ἐφάνησαν ἔόντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι
 27 τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 28 τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρειν
 29 εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 30 λαι πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 31 καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστραβάκος ὁ ἥρως, ἡ Ἀρίστων·
 32 ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 33 λιστα καταπίπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 34 Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολ-
 35 λῶν ἀκούοντων οὐ φήμι σε ἑαυτοῦ εἶναι τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroë'm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caëterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν· αἰδρησὶ τῶν 25
 „τοιοῦτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοή τὸ ἔπος ἐκβάλῃ τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γένεσις τῆς σεωτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοιν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἡλιν· τῷ λόγῳ Φάς, ὡς εἰς Δελ-
 Φοὺς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπήθέντες Δημάρετον δεησῶν ἐπιχειρεῖν.

LXIX. 30. ἀνοή. ἀγνοίη corrigit viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
ensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratius vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

5 εἰδὼκαν. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρ-
τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς φεράποντας αὐτὸν ἀπαι-
ρέοντο. μετὰ δὲ, εὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλῶσι, καὶ γῆν τε καὶ
πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
συχναῖ ἐργοῖσι τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
δή καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεθρίπῳ, προσέ-
15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
λέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρως, Δημάρτου καταπαύ- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεταί πᾶσι
Ζευξίδης, τὸν δὲ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων

Elidem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo-
quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
eum munifice excepit, et terrā et oppidis donavit.
Ista igitur ratione, et tali fortunā usus, in *Asiam*
pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
pariter atque consiliis inter Lacedaemonios clarui-
set, et Olympicā victoriā, quam quadrigarum curri-
culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
bus Sparta regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius Zeuxidemus, quem
Spartanorum nonnulli Cyniscum nominabant, reg-

ἐκάλειν. αὐτός ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδου γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδά- 5
 μων. Λευτυχίδης δὲ στενηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεῆν,
 Διακτορίδου δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδάμος ὁ Ζευ-
 72 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδου. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρὸν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδώροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλὺς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλήρ' ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartae non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartae senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο

10 μετὰ χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδᾶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
 ρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥ τις
 ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προ-
 πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-
 5 τέρων τῶν βασιλῆων ἡκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίουν ἐτι
 ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
 νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,
 ἤγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρί-
 του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
 10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
 κήν, παραβήκη παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
 τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεια, ἐπαί- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
 stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
 tia successerat res in *Demaratum* suscepta, protinus
 ille, adsumto *Leotychide*, adversus *Aeginetas* ire
 contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
 menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
 simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
 pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
 teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
 filium, et *Casambum* Aristocratis, qui plurimum po-
 testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
 ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
 acerrimis hostibus *Aeginetarum*. (74.) Sed post
 haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρετον, δέμμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπέξισχε ἐς Θεσσαλίην. ἐν-
 δευτέρῳ δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε
 πρήγματα, συνιστάς τοὺς Ἀρκαδάς ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφί, ἣ μὲν ἐψοθαί σφίς
 αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῇται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προσιεῖντας ἀγνέων,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἰμασιῆς τις περιθεῖ
 κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὐτὴ τυγχάνει
 75 εἶυσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φινεῶ. Μα-
 θόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεια ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δέισαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadium reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens proceres Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Pheneum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veritii rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

τῇ, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατιλθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἔντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον· ὅπως γὰρ τῷ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκήπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δέβεις, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἶψα μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπείλει τὰ μὲν αὐτῷ ποιήσει·
 ἐς ὃ δέσας τὰς ἀπειλὰς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλωτέων, δίδωσι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἀρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτοῦ λαβῶ-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μήκος τὰς σάρκας, προῦ-
 βαυε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum brevi interiecto tempore, quum iam antea haud sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis, solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem quum ei statim dare nolle custodes, minatus est homini quae deinde illi facturum esset; donec territus ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei porrexerat. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio a cruribus factis, misere se ipse laceravit: carnem enim secundum longitudinem incidens, a cruribus ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρέ-
 πω τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρκτον γινόμενα λέ- 20
 γων· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μούνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐμβαλὼν, ἔκαιρε τὸ τέμενος τῶν Θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινώων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίᾳ ἔχων ἐνέπρησε. 25

76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῶ- 5
 νεν δὲ τὸ ὕδαρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι· ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλειμένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
τοῦτον, ἐσφαγιάζeto αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
λιέρες διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὥς
χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πυρθανό- 77
μενοι ταῦτα, ἐπὶ θαλάσσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
πεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
λῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
cives non proderet suos; *sed ne sic quidem salvos*
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
eumdem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
(77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
suis laturi. Ut verò prope Tirynthum fuerunt, eo in
loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

πὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκαινα ἔχρησε ἡ Πυθίη ταύτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρσται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμυδιρυφέας τότε θήσει·
ὥς ποτὲ τις ἐρεῖ καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δεινὸς ὄφης τριέλκτες ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὲ πάντα συναλθόντα, ταῖσι Ἀργείοις φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐπαίειν τοιοῦτον· ὅπως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμονίοις,
78 ἐποίειν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸ αὐτὸ τῷτο. Μαθὼν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήναι, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, Ar-
givi etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi Cleo-
menes cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

ἔχαιρεν ἐς τοὺς Ἀργίους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἀριστον γὰρ ποιουμένοισι τοῖσι
Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέσθη καὶ πολλοὺς
μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἐτι πλεῦνας ἐς τὸ
ἄλσος τοῦ Ἀργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασ-
σον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε. ἔχων αὐ- 79
τομόλους ἄνδρας, καὶ πυθανόμενος τούτων, ἐξεκάλεε
πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, Φας αὐτέων ἔχειν
ἢ τὰ ἀποινα· ἀποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνῆαι
τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτων ἐκτίπειν. κατὰ
πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύ-
μενος, ὁ Κλεομένης ἐκτινε. ταῦτα δὲ ὡς γινόμενα
ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ ταμένῳ· ἅτι γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco. tunc arma caperent, et
Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemo-
nii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio pran-
dium capiebant, subito illos adorti, multos eorum
interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum
confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
(79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae
pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum:
quum enim densus esset lucus, qui intus erant; non*

πνεῦ ἔόντος τοῦ ἄλσος, οὐκ ὄρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10
 ὅτι ἔπρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιεῦμενον. οὐκ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ
 τῶν εἰλωτέων περιnéειν ὕλη τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειβομέ-
 κων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινὰ αὐτομόλων, τίος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάζας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλον χρηστήριε, ἢ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἡκεῖν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπύειναι ἐς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστάς, ἤϊε ἐς τὸ Ἡραῖον
 θύσαν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
 cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspicio enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturum. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

475, 40.

5 ἱεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔβυσσε ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρὲν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθὲς λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἀργου ἱὸν εἴλε, δοκεῖν οἱ ἐξε-
 λλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱοῖσι χρῆσθαι,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδόι, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔσθῃκε. καλλιευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθεῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκλήην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Lianti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
Herod. T. III. P. I.

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν ἐκ τῶν δὲ στηθεῶν λάμ-
 ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ Θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι. Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἰδόντες
 Σπαρτιῆται λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
 83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρῆγματα, ἄρχοντες τε
 καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτά σφας οὗτοι, ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι· ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisset; quum vero e pe-
 ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita *viris viduata* est, ut res illorum omnes
 penes servos essent, omnia gubernantes administran-
 tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
 pervenerunt aetatem. Tunc hi, *Argos* sibi rursus
 vindicantes, illos ciecerunt: et servi, urbe pulsi,
 praelio facto *Tirynthem* tenuere. Deinde aliquamdiu
 pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
 servos vir fatidicus, nomine *Cleander*, genere *Phiga-
 lensis Arcas*; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
 minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

10 δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένει Φασὶ μανέν- 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεια, Σκύθῃσι δὲ
ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφί Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόται
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χήν τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρὸν εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς ταῦτό ἀπαντᾶν. Κλεομένεια δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de caussa aiunt in furorem actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse Cleomenem, sed ex consuetudine cum Scythiis contraxisse merum bibendi morem, eaque de caussa in furorem incidisse. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram irrumperere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκροητοποίησιν παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ-¹⁵ται. ἐκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἔπειν ζωρότερον βούλωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρτιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινήται, ἔπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὀμῶν ἐχόμενων. Λακεδαιμόνιδι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε-⁵ριυβόισθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων

quum Scythae hanc ob caussam Spartam venissent, familiarius, quam par erat, cum illis conversantem, merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in furem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tempore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleomenes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spartam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob- sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii, constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum Aeginetis Leotychidem egisse*; eumque condemnarunt, ut illis dederetur, *Aeginam abducendus loco virorum Athenis detentorum*. Quum vero in eo essent *Aeginetae* ut abducerent *Leotychidem*, dixit

476, 98.

τὸν Λευτυχίδα, εἶπε σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, εἰς
 ἐν Σπάρτῃ δοκιμὸς ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἀν-
 10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδο-
 „τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
 „χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέ-
 „ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢ ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
 „κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
 15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς αἰγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
 το τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινῆται τοὺς ἀνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
 τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην,
 οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
 φάντες, δύο σφίας ἔοντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
 5 δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἀνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδοῦναι. Οὐ φα- (1)
 μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχι-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Spartanorum, vobis a civibus suis traditum, vultis abducere? Quod si nunc iracunde cum illo agere decreverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Aeginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem, ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides, et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depositum; tum vero tergiversari Athenienses, reddere nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri, alteri eos reddere absque altero.* (86. 1.) Ita quum

δης τὰδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεῖτε ὅσια· καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μέντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμόνι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα φάμεν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαιμόνα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συν-
 „νευχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τὰδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχόμενον τοιαύδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἤκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie sancteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Sparta. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiâ ante me
generatione, Glaucum Epicydii filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famâ eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuâ frui iustitiâ cupiens. Quan-

11 σύνης ἀπαλαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 12 λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 13 σύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεινυῖν λόγους εἰδίδουν, καὶ
 14 ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 15 ησος ἀσφαλὲως ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 16 μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 17 λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεια
 18 πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, δέσθαι παρὰ σέ,
 19 εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἴσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 20 σὺ δὲ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμ-
 21 βολα σῶζε λαβάν· ὅς δ' αὖ ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ,
 22 τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὲ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξί- 86
 23 νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ εἰδέξατο τὴν παρακα- (1)
 24 ταῖν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 25 διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τοῦτου τοῦ παραθε-

*doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita
 et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae;
 reputavi mecum, in periculo semper versari Io-
 niam, Peloponnesum contra in tuto locatam,
 et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem
 hominis possessione permanere. Haec apud me re-
 putanti deliberantique visum est mihi, bonorum
 meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud
 te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud
 collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has
 accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens re-
 petet pecunias, ei illas reddes. (86. *) Haec quum
 hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus deposi-
 tum praedicta conditione. Multo vero interiecto
 tempore Spartam venerunt filii huius hominis, qui*

„μένον τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο, ἀντυποκρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περὶ
 „Φέροι οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρῆσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυράσθην ἐς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τούδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπιστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφούς, χρῆσόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρ-
 „κῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἔπεισι·

50

illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repetierunt. At ille recusans, haec respondit: Non memini equidem hanc rem quam narratis, nec animum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem, si quidem in memoriam revocavero, facere quod iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituum; si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vobiscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo. (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profectus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an interposito iureiurando pecuniam praedaretur. Quem his verbis Pythia adgreditur:

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδείδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασσθαι.
 „Ὅμν' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 65 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
 „συμμάρψας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμῃ τὸν θεὸν πα-
 „ραιτέτο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἥ δὲ Πυθίῃ ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖσθαι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶπε- (4)
 „καὶ ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀεμῆθη λέγεσθαι ἐς
 „ὑμᾶς, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν αὖτε τι ἀπόγονον

*Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus
 iurando vicisse, intervertisseque nummos.*

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

*At iuramento quaedam est sine nomine proles,
 trunca manus, et trunca pedes; tamen impete
 magno*

*advenit, atque omnem vastat stirpemque do-
 mumque.*

Sancti sed hominis florebit sera propago.

*His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam
 sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respon-
 dit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam
 peragere. (86.4) Tunc igitur Glaucus quidem ho-
 spites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit.
 Cuius vero rei caussa hunc ad vos, Athenienses,
 sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci*

„ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθὸν,
 „μηδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταύ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσειτο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφομένοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἣν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν, τὴν θει-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρη ἀνδράων τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

*huius nulla hodie propago superest, nec domus
 ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim
 excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito
 nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repetentibus
 reddas. (86. 5.) His dictis Leotychides, quum ne sic
 quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.*

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuria-
 rum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Athe-
 niensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Suc-
 censescentes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos
 arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et
 quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo re-
 diens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et
 repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, ca-
 ptosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἣν γὰρ Νικόδρομος Κνωίδου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέραν ἑαυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους εἰς τὴν ἡμεῖς δεῖξοι βοηθόντας. 5
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεσμένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται εἰς δεῖον. οὐ γὰρ ἔτυ- 89
 χον εἶναι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήταιων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὡν Κορινθίων ἐδέοντο χεῖρσά σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορινθιοί, ἴσαν 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι εἰς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum putarunt, quia adversus illos, quidquid possent, machinarentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nicodromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi intellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pascitur, certum diem constituens, quo et ipse rem aggressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse. His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Atheniensibus convenerat, veterem quam vocant urbem occupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum *Aeginetis* ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi commodandas petunt, interim perditâ res est. *Co-*

ναίοισι διδοῦσι δεσμένοισι εἴκοσι νῆας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι· δωτήνῃ γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδόμηκοντα νῆας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιον· καὶ ὑστέρισάν ἡμέρῃ μὴ 10
 90 τῆς συγκαμμένης. Νικοδόρμος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖόν ἐσβαῖς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλαι ἐκ τῶν Αἰγινήτων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦ-
 τω δὲ οὗτοι ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 κῆσα Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάτος τοῦ δήμου σφι ἄμα
 Νικοδόρμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειτὰ σφεας χυρωσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinque drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μῆνοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
ἐγένετο, τὸ ἐκλύσασθαι οὐκ οἶσί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
5 νόμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆ-
σου, ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ
δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
πρόθυρα Διμήτρως θεομοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μὴ ἀποσπά-
σαι οὐκ οἶσί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
τοῦ τὰς χεῖρας, ἤγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
κυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκουσι
ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὔτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
ferae, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
minem non valerent, manus ei praeciderunt, atque
ita eduxerunt: et manus illae annulis inhaerebant.
(92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
septuaginta advenierant navibus, auxilium petierunt
ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόρμενοι ὅτι Αἰγινᾶϊαι νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ
 Κλεομένους, ἔσχον τε εἰς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ
 συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ
 ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ
 σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπιβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
 σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγ-
 γνόντες ἀδικῆσαι, ὠμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
 τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
 το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα διομέ-
 νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθει, 15
 ἐβελονταὶ δὲ εἰς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
 ὃ οὐνομα Εὐρυβάτης, πενταέθλον ἐπασκῆσας. τουτέων
 οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
 ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
 ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
 unā cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
 eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
 e navibus exscenderant. Quare ambobus Argivi mul-
 ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
 genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
 fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
 lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
 vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
 runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
 rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
 sunt, sed voluntarii eis suppetias venire mille ad-
 modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
 Eurybates, qui quinquertium exerceuerat. Horum au-
 tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάτης, μουνυμαχίην ἐπασκίαν, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρώπων
τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ
Δεκελέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, εἰούσι ἀτάκτοισι 93
Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νησὶ, ἐνέκησαν· καὶ σφραν
νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. 94
Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑαυτοῦ ἐποίει, ὥστε ἀναμνησκον-
τος τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος, μεμνησθῆναι μιν τῶν Ἀθη-
ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφειν τῆς
Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πηξάντα τῷ στόλῳ, παρα-
λύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
10 ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτιν τε, ἐν-

*Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, post-
quam singulari certamine tres occidisset adversarios,
ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est.*
(93.) *Aeginetae* vero, suis navibus *Athenienses* in-
compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves
cum ipsis viris ceperunt.

(94.) Ita dum bellum geritur Athenienses inter et
Aeginetas, interim *Persa* suum persecutus est in-
stitutum. Nam et famulus eum admonebat, ut *remi-
nisceretur Atheniensium*, et *Pisistratidae* insta-
bant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse
Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos et
Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non de-
dissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui
cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-

τα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖ-
 δα, ἀδελφιδέον ἑαυτοῦ· ἐντυλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῶ ἐς
 95 οἷον τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλῆιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἰσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαυργοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις
 Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθούτην δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπειρὸν ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλήσπον-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artuphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subii-*
cerent, et capta inde mancipia in suum adduce-
rent conspectum. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-*
rius suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Indé vero non littus legentes rectá ver-

τὸν καὶ τῆς Θρηάκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμώμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίου καὶ διὰ νήσων τὸν πλόνον ἐποיעῦντο· ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δέξαντες μάλιστα τὸν περίπλουν τοῦ
 35 Ἀθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτι ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος
 σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλούσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγους προσφερόμενοι, προσέμιζαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέυχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μνησθέντες τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὐρεὰ οἶχοντο Φεύγοντες, οὐδ' ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venere, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἰχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύουσας, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ὥστε ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε· „Ἄνδρες
 „ἱεοὶ, τί Φεύγοντες οἰχισθε, οὐκ ἐπιτηδεία καταγόντες·
 „κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώ-
 „ρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „καὶ ἅπτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυσατο τοῖσι Δηλίοις·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐδυμήσει. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἐπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vici-
 niam Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii natī
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolas.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

483, 6.

ἄμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
 τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 εἶσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γενομένα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμιόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινήσθαι
 Δῆλον, τὸ πρὶν εἶσσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εἶσσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
 gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
 id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
 aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
 dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
 caret. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
 generationes plura mala adflixerunt Graeciam, quam
 per viginti alias generationes quae ante *Darium* ex-
 stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia verò,
 ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
 inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
 sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
 mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα· Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρτα-
ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τοὺτους μὲν δὴ τοὺς βασιλεῖας
ὥδε αὖ ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην· Ἕλληνες 20
καλεοῖεν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, αἷς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτίων παῖδας ἐλάμβανον.
αἷς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
δосαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύε-
σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
τους ἐπολιόρκεον τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ
οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσῶν τὴν γνώμην.
100 Ἐρετρίεις δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina
ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bella-
tor: *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim re-
ges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominave-
rint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas
adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insula-
norum filios secum obsides abducebant. Postquam
vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt;
quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vi-
cinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se mili-
taturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrum-
que illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-
nem venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem,
ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
 βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
 κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
 5 ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφι διδοῦσι
 τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετρίων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
 μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διΦα-
 σίας ιδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
 τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
 10 ἴδια κέρδη προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσεσθαι,
 προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
 εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόωνος, εὖν τῶν Ἐρετρίων τὰ πρῶ-
 τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
 ρέοντα σφι πρήγματα· προσδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι
 15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
 garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
 illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
 cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
 sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
 quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
 erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
 in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
 vatam quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
 onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
 gnita habens Aeschines, Nothonis ~~filius~~, primarius
 vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
 sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
 rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
 Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

αὐτοὶ μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἴσαζον σφέας αὐ-
 101 τοὺς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατυσχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παροσκευάζοντο ὡς προσαι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπέξελθὲν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποινῶντο βουλήν· εἴ πως δὲ διαφυ-
 λαΐαιεν τὰ τεῖχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπίπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολ-
 λοι μὲν αἰμοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν αὐτῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἰσταθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,
 ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Per-*
sae, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia di-
 tionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, pro-
 tinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum
 hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egre-
 diendo et committenda pugna non cogitabant; sed
 muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae
 erat, quandoquidem vicerat sententiā non relinquen-
 dam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur
 murus, intra sex dies multi ab utraque parte perie-
 runt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius
 et Philagrus Cyneac, spectati inter cives viri, *Persis*
Eretriam prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, tem-
 pla spoliarunt incenderuntque, paenam hanc refo-

15 τὸ δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ἀλί- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργαντες τι
παλλόν, καὶ δοκίοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐκκλιῦσαι,
καὶ ἀγχατάτω τῆς Ἐρετρίας, εἰς τοῦτό σφι κατηγέετο
Ἰππίας ὁ Πεισιστράτειν. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπίθοντο 103
ταῦτα, ἐβοήθηον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφίας στρατηγοὶ δέκα τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρειν, κατέλαβε
5 Φυγῶν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτην τὸν Ἰπποκράτους. καὶ
αὐτῶν, Φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τελέσσειν συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriâ Olympiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, ταῦτό
 ἐξενέικασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δέ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρὲς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἐαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περισόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανεῖον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέθαιπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διᾶ κοί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 φεται αὗται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποίη-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη τὰυτό τοῦτο, Εὐαγόρεω Λα-
 κωνος· πλέω δὲ τούτων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὴ πρεσβύ- 20

†aret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante cum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

τερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα
παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
σῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τού-
νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστῆς τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὡν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκον 104
ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλὸν θάνατον,
ἐστρατήγει Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκ-
φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐαυτοῦ, δο-
κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὰ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἔχ-
θροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
γόντες, εἰώξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
10 γῶν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄσπεϊ οἱ στρατη-
 γοί, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναίων μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο
 μελετῶντα. τῷ δὲ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἑωυτοῦ αὐδεμῖν ἐπιμέλειαν ποιῶνται,
 ἔοντας εὖνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη
 σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἰσομένου. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πραγμά-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱερόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίᾳσι ἐπιτεῖναι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe
 essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem
Phidippidem, civem quidem Atheniensem, caete-
 rum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem.
 Cui, ut quidem ipse deinde narravit Phidippides,
 Atheniensibusque renunciavit, circa Parthenium
 montem, qui supra Tegeam est, deus *Pan* obviam
 est factus; compellatoque nominatim Phidippide,
 iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos
 sui curam gerere, quum tamen bene cupiat Athe-
 niensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fue-
 rit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe
 Athenienses vere ita accidisse persuasi, deinde, quum
 iam res eorum recte fuissent compositae, templum
Pani infra arcem statuerunt, cumque inde ab illo

487, 27.

αὐτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖσι ὑμῶν δέονται, σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ρὶδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλῃσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρε-
 „τρίᾳ τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμῃ ἢ Ἑλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρῃ.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθῆειν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσασθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρους ὄντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἔμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi expecta-
 bant.

107 Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέτο Ἰππίης ὁ Πισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. εἶδκε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ἂν ἐκ τοῦ ονείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, τελευτήσων ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὅψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τῇ Στυρείῳ, καλειομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 5 ἐμβαίντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἴθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῖντες ἐστίοντο· τούτων ἂν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐμβάλλει ὑπὸ βίης βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat suam matrem concumbere: quo ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitam excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαιnéτο οἱ ὁδῶν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δύ-
„νησόμεθα ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι
20 „μέρος μετῆν, ὁ ὁδῶν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτην
τὴν εἶπεν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τέρμενι Ἡρακλῆος, 108
ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιεῖς πανδημί. καὶ γὰρ καὶ
ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
ταιεῖς, καὶ πόνοὺς ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συγχροῦς ἤδη
5 ἀναιρέατο· ἔδωκαν δὲ ᾧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
Πλαταιεῖς, ἐδίδωσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
τε τῷ Ἀναξανδρίδῳ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
τούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγον σφι τάδε· „Ἡμεῖς

eiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
bus: *Terra haec non est nostra, neque eam pote-*
rimus in nostram redigere potestatem: nam, quid-
quid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.
Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam ex-
stimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi*
sacro locum cepissent, praesidio advenere *Platae-*
enses frequenti manu ex universo populo collecti.
Tradiderant enim sese *Atheniensibus* *Plataeenses*, et
frequentes labores pro illis *Athenienses* sustinue-
rant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a *The-*
banis pressi *Plataeenses*, primum *Cleomeni*, *Anaxan-*
dridae filio, et *Lacedaemoniis* se tradiderunt, qui

„μὲν ἑκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένηται·
 „ἂν ἐπικουρίῃ ψυχῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν 10
 „δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευόμενοι
 „μὲν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόρους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, εἰδόσσαν σφέας
 αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφί ἐβοήθειον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ παριεύον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procula vobis habitamus, et frig-
 gidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim
 fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini,
 quam nostrum quisquam fando audiret. Quare
 suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis;*
qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.
 Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non
 tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent la-
 boribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis ge-
 rendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequen-
 tes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra
 faciebant Athenienses, supplices ad aram consede-
 runt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani
 arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxi-
 lio illis venere. Sed quum in eo essent ut consererent

- ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάζαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἑᾶν Θηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιβήμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρούς, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὐρανὸν Θηβαίοισι
πρὸς Πλαταιάς εἶναι καὶ Ὑσιάς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιεῖς σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἦγον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γυνῶ- 109
μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim, quum forte adessent, arbitrio eorum rem permittentibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boeotorum communi nollent adtribui, nil impedirent.* Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero, domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boeoti: sed commissa pugna superati sunt. Quo facto Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis constitutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio venerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio configeretur; *nimis enim exiguum esse ipsorum*

εἶναι, στρατῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν. “ τῶν δέ, καὶ
 Μιλτιάδῳ, κελεύοντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος Ψηφιδόφορος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „ Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ ἔστι ἡ καταδουλώσασαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „ τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „ βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „ σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύνῃσιν τοῖσι 15
 „ Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confli-
gendum censentibus. Ita quum dissentirent, quum-
que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabâ
polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
tem redigere velis Athenas, an, liberatâ patriâ,
memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc

„πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷα τέ ἐστι πρῶ-
 „τη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἶα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνήκει τῶν πραγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢ μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἐλπομαι τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεί-
 25 „σιν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβαλώμεν, πρὶν τι καὶ σαφρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα κειμένων, οἷοί τε εἶμεν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τῖναι, καὶ ἐκ σέο ἀρτῆται, ἢν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

*versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum
 est quid eis sit patiendum. Hippiae deditis: sin
 superior discesserit haec civitas, probabile est pri-
 mam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo
 pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te
 pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam.
 Sententiae imperatorum, qui decem sumus nume-
 ro, in duas divisae sunt partes; aliis consligen-
 dum censentibus, aliis non conslignendum. Iam,
 si praelium non commiserimus, persuasum fere
 habeo magna exstitura dissidia, quae animos dis-
 turbent Atheniensium, eosque ad Medorum tra-
 hant partes. Sin praelium commiserimus prius-
 quam putre consilium animos subeat nonnullorum
 Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis
 aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec
 igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
 Herod. T. III. P. I. H*

- „ἐμῇ προσῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπυδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανίῃ τῆς ἡμέρης, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδουσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι καὶ συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανίῃ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολὴν.

dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio conflingeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.

(111.) Quo die igitur Miltiadis vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, in aciem educti sunt
 Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμούντο
 αἱ Φυλαί, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 της γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 10 καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένης, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἀμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τας-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιοῦνδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur *Atheniensibus simul et Pla-*
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debiliior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο εἰς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀθροοὶ προσέμειξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἄξιως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ εἰς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ οὐνόμενον τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦ- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in *propriam ruere perniciem*; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο·
κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
5 ἐδίωκον εἰς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
σον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω,
ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
10 σσι εἶποντο κόπτοντες, εἰς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
μενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam percurrerant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεως· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐμβαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπτεῖς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νῶν ἐπεκράτησαν τρόπον
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανα-
 κραυσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· ταύτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῦσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasylai filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et peryulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persæ
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

492, 100.

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπυγμένοι ἐξ Ἡρακλιδίου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλιδίῳ τῷ ἐν Κυνοςάργει.
 οἱ δὲ βαρβάροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραικωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
 ἄνδρες· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπε-
 5 σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήκει δὲ αὐτοῖσι θᾶ-
 10 μα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναίων ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 Φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλῆγεί-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔντα τυ-
 20 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιόνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu priuatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἀνδρά· οἱ δοκέειν ὀπλίστην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παρὰ στατήν ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

- 118 Δᾱτῖς δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σισυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱοῦ, ἔπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοις ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse : visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum ; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem ; quae quidem qualis fuerit non memoratur : sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset : utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Deliisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾱτίς μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἰκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους 119 Δᾱτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίεας, ἐνείχετο σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἐω-
 τόν, καὶ ὑποχειρίους ἐωυτῷ ἶόντας, ἐπαίησε κακὸν ἄλ-
 λο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ, τῷ οὐνομαῖ ἐστι Ἀρδερικκα· ἀπὸ
 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii non transmiserunt; sed post viginti demum annos ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt. (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Datis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant, *Susa* abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum; nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta stadia a Susis, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 ἀφύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρώπῳ τοιῷδε. ἀντλείεται μὲν κηλο-
 νήϊω, ἀντὶ δὲ γανυλοῦ, ἡμῶν ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται·
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλείει καὶ ἔπειτα ἐγχείει ἐς δε- 15
 ξαμένην· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλεις
 πῆγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γήϊσι, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι *ραδινάκην*· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὁδὸν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετριεὺς κατοίκισσε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὸ ἐχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριεὺς ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίαν δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβαῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅστε-
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμαίροντο ὅμως θεή-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐθέσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδοκμαί τὸν λόγον, Ἄλκ- 121
μαιωνίδας ἂν ποτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλευμένους, ὑπὸ βαρβαροῦ τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ· οἷοντες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
5 λῆ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται με-
σοτύραννοι ὄντες. Καλλίης τε γὰρ μόνος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχοντα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praeconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χού μνήμην ἔστι πάντα τινα ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα·
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀν- 5
 λόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐαυτοῦ θυγατέρας,
 εἰούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐαυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ πῶ ἄνδρϊ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσέμεται τὴν διαβολὴν, ταύτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat.
 (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro
 a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc
 ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati
 studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit,
 ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem cur-
 riculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythi-
 câ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum
 se praestitit; denique ob singularem indulgentiam
 qua adversus tres filias suas usus est: quibus, post-
 quam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magni-
 ficentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut
 unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi,
 quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem
 modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeo-
 nidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυρά-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων, Ἰππαρχον ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι. ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδosan τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ἂν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 causa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

τοιοῦτον λόγον. Ἀνδρίχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσσπέρω εἰπεῖν ταυτέων.

125. Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμως. καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτούντων, ἑαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρεῖται χρυσῶν, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξενέικασθαι ἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν, εὐῶσαν τοιαύτην, τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδύς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

καθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
 καθῶνος, κοδόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔντας ὑπο-
 15 θησάμενος, ἥτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
 ὁσπεσῶν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε
 παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἔχῳρεον οἱ κοδόρνοι·
 μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
 20 τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆγε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοδόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῷ
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
 πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
 καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
 25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὐτῇ
 μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὕτως οὕτω τεθριπποτροφῆ-
 σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
 ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplus
 erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
 plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
 ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
 incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
 bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
 comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
 tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
 et cuius alii quam homini similior; cuius et obtu-
 ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
 ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
 his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
 Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένι γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρών τὸν ἀρίστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππω ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένηςος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέραν, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθένηςος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαμένης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πατὴρ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eamdem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsarum et patriae praestantia super-

15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
ρίδης ὁ Ἱπποκράτης Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίνετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἠκμαζε τοῦτον
τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
νας ἰσχυρί, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεΐδανος τοῦ Ἀργεῖων
τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεΐδανος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίζαντος μέγιστα
δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάστησας τοὺς Ἑλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
(127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
(florebatur autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnus. Ex Ae-
tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
lentissimus, sedibus suis pepulit agonotheas Eleorum;

Herod. T. III. P. I.

I

ἀγνωθίας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοῦ- 15
 του τε δὴ πᾶσι· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκᾶς ἐκ
 Τραπιζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίωσι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
 δοκίοντες πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἥλειος Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἰπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτω καὶ εἰδεῖ προφέρειν
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μῶνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανάνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praebuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclideis Tisandri,
 divitiis et corporis formā excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

νην ἡμέρην, ὃ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε
 αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέ-
 χων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης,
 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίος τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ
 ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν, καὶ ἐς γυμνά-
 σιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό-
 γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κα-
 τέχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίει, καὶ ἅμα
 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνη-
 στήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ του-
 τέων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀν-
 δραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ
 Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129
 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant,
Clisthenes, primum patrias eorum sciscitatus est, et
 genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos reti-
 nens, pertentavit eorundem fortitudinem, et animi
 impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum
 singulis congregiendi, modo cum universis; et, qui
 ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: ma-
 xime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum
 enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia
 faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat.
 Placueret ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis
 advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippo-
 clides*, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum
 quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios ad-
 tingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo cele-
 brarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχει αὐτούς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔρην εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐτελβούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχηματίαι· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ, primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

του ἀποστυγίαν γαμβρόν αἱ οἱ ἔτι γενέσθαι Ἰπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑω-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἰπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλαξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἶη,
 „χαριζομένη ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων,
 5 „μὴτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς περὶ παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνόμενοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec crumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quonim fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

134. HERODOTI HISTOR. VI.

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοσι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεῖ-
 131 ρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώ-
 σθησαν ἀνά τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλάς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίωσι καταστήσας, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπατόρος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτους, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθένους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ ὄνομα· ἣ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἐγκυος εἴουσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuisiis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Ariphronis filio,*

οὐκ ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκει δὲλέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' οὐκ ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τραῦμα γενόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φρά-
δτας σοφίᾳ ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φᾶς αὐ-
τοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἐπώνται· ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἶτες τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἐπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τμη-
ρεῖ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τμηρεῖ. *Alīi τμηρεσι, tiremibus.*

et grvida facta est, per somnum sibi vīsa erat leo-
nem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem*
Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam
Miltiades, quum iam ante magna in existima-
tione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit
auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septua-
ginta naves et exercitum atque pecuniam, celans qui-
dem terram contra quam ducturus esset, sed, *dita-
turum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in
eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affa-
tim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens
naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei
naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exer-
citu, *Parum* navigavit, causam praetexens quod
Parii Persam ad Marathonem navi triremi essent

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἶόντα γένε-
 Παρίον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρεα τὸν Πέρσῃ·
 Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τεύχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτες ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἥμο
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιὴν, πρὶν ἢ
 ἔξελθῃ σφέας. Οἱ δὲ Παριοί, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διανοοῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ, τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 1
 τεύχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρето διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Παριοί γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnem Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulso: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expugnata facilius vidabatur, ita eam noctu duplo altior, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ἔδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμαλάτον γυναῖκα, εἴουσιν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθου-
 νίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὅψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν,
 τὰ αὖ αὐτῇ ὑποβῆται, ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἔοντα, τὸ ἔρκος Θεοδοῦρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, εἶναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσονται ἐντός,
 εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὃ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φρύγῃς αὐτὸν ὑπελβούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔσθαι·

sentiant: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspec-
 tum venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriam transsi-
 liisse templo *Cereris Legiferae* circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρε-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτιτάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ θηιά-
 σας τὴν νῆσαν. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάμενος 5
 τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενά μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρῆσασθαι, θεοτρόπους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχω. ἔπι-
 πον δὲ ἐπιτηρομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάμενος
 τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἔχθρα τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἔα ἐκφύμασαι.
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμαῖον
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδῃ

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei caussâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, an ultimo supplicio adficerent
 Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
 dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
 sexum efferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, non Timo ipsam huius rei
 esse caussam; sed, quum in satis esset ut vitam

τελευταῖαν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. “
 15 Παρίοισι μὲν δὲ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
 ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στομά-
 σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
 νος ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
 5 ἐδίδωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
 αὐτὸς μὲν παρὲν, οὐκ ἀπελογέετο ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκαίμενου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ Φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμαμνημένοι, καὶ τὴν Λή-
 10 μνου αἵρεσιν ὡς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
 Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
 μιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

*male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam
 esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Pariis
 respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum,
 quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum
 prae caeteris Xanthippus, Aripbronis filius; qui eum
 capitis reum egit apud populum, ut qui Athenien-
 ses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusatio-
 nem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit:
 nec enim poterat, femore iam in putredinem abeun-
 te. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat,
 caussam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae
 multam mentionem facientes; et Lemni ab illo ca-
 ptae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Athe-
 niensibus traditae. Favente autem illi populo hacte-
 nus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen
 propter damnum civitati illatum quingentis multaret*

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τὰ- 15
λанта ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

- 137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὦδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ᾧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως· — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἑκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἥγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χά-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν εἶσαν ἔδοσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενός 10
αἰξίην, λαβεῖν φθόρον τε καὶ ἡμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) LEMNO autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelagis* ex Attica
ab Atheniensibus erant eieci, sive iure, sive iniuriā;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriā id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illam, quam sub
Hymetto sitam *Pelagis*, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiā fuisse captos et desiderio

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 ταῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλη-
 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλυγωγείης βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλευόνας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ’ αὐτοφώρα.
 ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας,
 ὅσῳ παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eosdem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-

σφας ἔλαβον ἐπιβουλευόντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλὰ 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκείῳ μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τουτέων πολλὰς, οἷχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφας
 εἰς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσάν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὕτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί 10

*diantes sibi deprehendissent, nolissent id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: earumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pepererunt, Atticum sermonem moresque Atticos docuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et, quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δὼν γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον
 ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαβόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοί, ἑαυτοῖσι λόγους ἐδίδουσιν· καὶ σφισι βου-
 λεομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
 σι τε βοήθειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ ταυτέων αὐτίκα ἄρχειν περὶ πάτο, τί
 δὴ ἀνδρῶν ὄντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. παιεύ-
 σι δὲ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφειὼν καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλεῖ-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
 Quod ubi *Pelagii* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorum pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
 simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
 Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκας τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαυδίῃ, εἰς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παριόντων κακῶν. 5 Ἡ δὲ Πυθίη σφίας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι διαάσωσι. ἥλθόν τε δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνῃ στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλι- 10 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν· „Ἐπεὶ ἂν βορὴ ἀνέμῳ αὐτήμερόν νῆϋς „ἔξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης εἰς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfecerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod precantes malorum. Tum *Pythia* iussit eos *satisfactionem dare Atheniensibus quamcumque illi postulassent*: et Athenas *Pelasgi* venere, nunciantes se satisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero, strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potuerant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus repletâ, *Pelasgos* iusserunt terram suam ipsis tradere ita comparatam. Quibus *Pelasgi* responderunt: Tunc vobis eam trademus, quum vento borea navis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit. Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δώσωμεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολ-
λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτισι δὲ κάρτα 140
πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλ-
λασπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
νος, ἐτῆσιων ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Λῆμνον, προηγόρευε
εἰέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμνησκῶν
σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστίες μὲν νυν ἐπεΐθοντο·
Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγνωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-
tiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
HISTORIARUM HERODOTI.

Herod. T. III. P. I.

K

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α .

ἘΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίηε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 5 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν, ἐτοιμάζειν στρα-
την, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσειν ἑκάστοισι ἢ πρότερον πα-
ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.

- 10 τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἰδονέτο ἐπὶ τρία
ἔτια, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
τῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσῳ δουλωθέντες,
ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὤρε-
15 μθο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου 2
δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ
μιν, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
5 οὕτως στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον
ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρῆτης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
imperans) et naves et equos et frumentum et minora
navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
bet rex, priusquam in bellum profisciscatur, succes-
sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναῖκος, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτεροὶ τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ἔοντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη πάντος
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε
 κατὰ τὰντὸ τούτοις καὶ Δημάρτηος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβεβηκὼς εἰς Σοῦσα, ἐστειρημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ Φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωτῶ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ὥνῃρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, *se maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, *esse se filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

506, 39.

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρεῖω ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἑόντι Δαρεῖω. οὐκ-
 10 ὢν οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἕως ἡ τὸν πατέρα σφέων βασιλεύσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομέ-
 15 νου τὴν ἐκδεξὴν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξῃ τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν αἰπέδεξε. δοκεῖ δέ μοι,
 καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
 ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξῃ, ὄρμητό στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidam fama est) Xerxem,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua caussa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Sparta (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
 Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστέρω ἔτει, παρασκευαζόμενον συνέεικε αὐτὸν Δα-
 ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτια, ἀποθανεῖν· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεισιγ-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθα-
 νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξαν.

5 Ὁ τοῦτον Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἀγερσιν. παρὼν δὲ καὶ δυ-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γω-
 βρύειν, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀειφίλος, Δαρείου δὲ ἀδελ- 6
 Φῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxes, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo* igitur *Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *XERXES* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio neutiquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Peras adfecerunt, non dent*

- „κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλ-
 „, λὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρῆσσις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις·
 10 „, ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλα-
 „, ττε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἄν-
 „, θρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 „, γῇ τὴν σὴν στρατεύεσθαι.“ Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκη ποιέσκετο τήνδε, αἷς
 15 „, ἡ Εὐρώπη περιμαλλῆς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα
 φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε αἶψα, βασιλεῖ τε μόνῳ
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔλεγε, εἶα νεωτέ- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γάρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμματα γενόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Eu-ropam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπυγμένοι ἄγγελοι ἐπικαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς. τοῦτο δὲ, Πισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 ταῦταισι ἔτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαδέτην χρη-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμπροίην εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμῶν, ὥς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανίζαίτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi concili-
 abantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* vati-
 cinia digressit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exilium cum miserat Hipparchus, quum

508, 97.

συναναβὰς, ὅπως ἀπικοίτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
 γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
 25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
 ναι χρόνῳ εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεό-
 μενος. οὗτός τε δὴ χρησμάδεων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
 Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
 νι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτι μετὰ τὸν θάνατον
 τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπ-
 στεῖντας. τούτους μὲν νῦν καταστρέψαμενος, καὶ Αἴ-
 5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἐαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
 mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
 multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
 recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
 quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
 silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
 faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
 ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
 Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
 persuasus est Xerxes arma Graeciae inferre, tum
 vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
 rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
 graviolem in servitutem redactam, quam in
 qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνησε Ἰνάρος ὁ Ψαμμίτιχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλυσιν, ὡς ἔμελλε εἰς χεῖρας ἄρξασθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπέκλητον Περσῶν τῶν ἀρίστων ἐποίηστο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
- (1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε: 5
- „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
- „ἐν ὑμῖν τίθεις, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
- „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμῶ καὶ
- „ἡτρημένας, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν
- „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγῃ· ἀλ- 10
- „λὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέ-

strandam; fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achae-
menem, Aegypti praefectum, interiecto tempore in-
terfecit Inaros, vir Afer, Psammitichí filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset
ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum,
conventum convocavit *primariorum Persarum*,
sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium
ipse, quae vellet, expositurus. (8, 1.) Qui ut con-
venere, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Per-
sae! Non ego primus hunc apud vos morem in-
troducò, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a
maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi se-
dimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos trans-
latum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed
Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius
sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyrì quidem et*

15 33 πουςι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νῦν Κῦρος
 33 τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 33 σαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 33 ἀν. τις λέγοι. Ἐγὼ δέ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 33 νον, τοῦτο ἐφροντίζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 33 ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτη-
 33 σομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὕρισκω ἅμα μὲν
 33 κῦδος ἡμῶν τε προσγινόμενον, χάριν τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 33 μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέραν, παμφερωτέ-
 33 ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ
 33 ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοεῶ πρήσσειν, ὑπερ-
 33 θέωμαι ὑμῶν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 33 ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ⁽²⁾
 25 33 Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorarem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriâ nos augendi, et terrâ non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciare, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

„τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθὺντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι· ἐγὰρ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἄδικοι ποιῦντες. πρῶτα μὲν, εἰς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλω δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρῃσαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱερὰ· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν εἰς τὴν σφετέρῃ 35
 „ἀποβάοντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθί κού πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάστημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσαύτῃ ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tā excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius causā reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factā cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de causis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

- 40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμὴν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρον ἐσθ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῶν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμὴν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπασθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμῶν χρήσει παρῆναι· ὥς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universâ peragrata
 Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8.4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi feceritis:
 quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrum ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, eum ego muneribus do-

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δάσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὗτα. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῶν δο-
 „κέω, τίθῃμι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην καλεύων
 „ὑμέων τὸν βυλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μπ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἰσομένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κέο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ ἑάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἰόντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴῃ πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνηα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βυλόμενοι κατα-

*nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
 deat meum unius sequi velle consilium, in me-
 dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
 quis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.*

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui et alia praeclara verissimaque commemorasti, et Ionas Europam habitantes, indignos homines, non passurus es irridere nobis. Etenim mira atque misera res esset, quum Sacas et Indos et Aethiopas et Assyrios, et alios multos magnosque populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δεισαντες; κοῖνῃ
 „πλήθεος συστροφῇ; κοῖνῃ δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνες τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς καλεῖνται. Ἐπει-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιῶθη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γέ ἐώθασι Ἕλληνες, ὡς πυνθάνομαι, ἄβου- 9
 „λότατα πολέμους ἴσταςθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπα-

sed quod nos nostram augere volumus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et prope modum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεις γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρεῖν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε διαχρεώμενους καὶ αἰγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδει παλεμέειν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρεῖν τῇ ἐκάτεροι εἰσι δυσχε-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τούτῳ αἱ χρηστῶ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσε- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγonti καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam internecione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

„τῆς Ἀσίας καὶ νῆας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „καὶ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευσθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἔπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλὴν ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθριεν ἂν ὥς
 „εἶμιν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆια. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τσαῦτα ἐπιλένας τὴν Εἰρέζω γνῶμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 των γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Τταάσπεος, πατρὸς ἐὼν Εἰρέζῃ, τῷ δὴ καὶ
 πύσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σέων μὲν γνωμέων ἀντίων ἀλλήλοισι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiā elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I.

„ἀμείνω αἰρέόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δὲ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεῖσάν δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπειὰ
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρίῳ, ἤγορευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστν νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζαν Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπιεί-
 „θετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθούς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνεσσι δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20.

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

„καὶ δὴ καὶ συνήνεκε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. εἰ γὰρ ἀν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἀλκιμοὶ πάροισι δὲ καὶ σταθμώ-
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δατί καὶ Ἀρ-
 25 „ταΦέρει ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μούνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφι ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικῆσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιᾷ σοφίῃ οἰκῆτῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πα-
 „θός, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δέομενοι Ἰωνῶν λύσας

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantaes cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdiderunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores; navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10.3.)*

*Ego vero non mea quadam propria prudentia hæc
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum absuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπίσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μὴδὲ ἠγτιώθη, διέρχαστο αὖ τὰ Περσῶν πρῆγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρά γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρῆγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευε ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιῆς ἀνάγκης εὐσῆς· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτὶς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέη, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θε-
 „λει, βεβούλευται μὲν οὐδέν ἥσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχροῦς.

*solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
 stiaeus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
 secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
 omnino perditae erant res Persarum. Terribile
 est autem vel fando audire, in unius hominis po-
 testate sitam fuisse universam regis et Persarum
 salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
 riculum, nulla urgente necessitate, coniiicere: sed
 me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
 re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
 tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
 tur. Etenim recte consultare reperio maximum
 esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
 ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
 veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
 vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-*

„εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅρας τὰ ὑπέρχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ θεός, οὐδὲ εἰς φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ (5)
 „οὐδὲν μιν κινεῖ; ὅρας δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεῖ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα;
 „φιλεῖ γὰρ ὁ θεός τὰ ὑπέρχοντα πάντα κολουεῖν.
 55 „οὗτα δὲ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται.
 „κατὰ τοιόνδε. ἐπεὰν σφί ὁ θεός φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυτῶν
 „οὐ γὰρ εἰς φρονέειν μέγα ὁ θεός ἄλλον ἢ ἑαυτόν.
 „Ἐπιχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλείουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ (6)
 „ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὲ

*fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus
 malum ceperit consilium. (10.5.) Vides quo pacto
 eminentia prae caeteris animalia fulmine percu-
 tiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem
 non invidet. Vides etiam ut in maxima semper ae-
 dificia et in altissimas arbores tela sua coniicit.
 Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: ita-
 que etiam ingens exercitus eadem ratione perditur
 ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen
 incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit
 Deus magnum sapere, praeter se, alium quem-
 quam. (10.6.) Porro, deproperare rem quam-
 cumque parit errores, e quibus ingentia solent
 damna existere: in cunctando autem insunt bona,
 quae si non protinus adparent, certe suo tempore
 aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadco.*

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνει, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόντων ἀξίων Φλαύρει ἀκούειν. 65
 „Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἕνεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γάρ ἐστι θανάτατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικώμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κεί, οὐ παρόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀπρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπὸ τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθείς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὲ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ταύτους 75
 (8) „στρατεύεσθαι, Φέρε, βασιλεῦς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβασὶ τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumpnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem adcurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuria; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravus esse existimatur. (10. 9.) Sed, si quicquam oportet bellum huic populo inferre, age,*

„σι Περσέων μέντω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
„λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτης αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
„μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
80 „στην τινα βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαῖναι
„βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτενέσθαι οἱ ἐμοὶ παῖδες,
„πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ πρᾶλέγω, οἱ
„σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφί καὶ σὺ, ἦν ἀπα-
„νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλεις,
85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
„ἀκούσισθαί τινα φημι τῶν αὐτῷ τῇδε ὑπολειπομέ-
„νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
„ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερέμενον, ἧ κου ἐν γῇ
„τῇ Ἀθηναίων, ἧ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίῳ, εἰ μὴ
90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας

rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in medio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque duces selegeris, et exercitu quantumcumque volueris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, interficiantur mei liberi, et ego cum illis sin, ut ego praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si quidem redieris! Quod si hanc inire conditionem recusas; et nihilo minus exercitum duxeris adversus Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic relictis erunt, Mardonium, ingentis calamitatis auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in itinere, a canibus volueribusque fuisse laceratum, postquam cognovit quinam sint illi viri, contra quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.

- 11 „ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσι
 „Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ· τοῦτό σε
 „ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπὶ τῶν μάταιων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προσθήμι, ὅντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀδύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γὰρ ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναῖξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνυ σῶ, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπιοι, τοῦ Ἀρσαμέος,
 „τοῦ Ἀριαράμνιοι, τοῦ Τείσπιοι, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσιω, τοῦ Τείσπιοι, τοῦ Ἀχαιμένιοι γεγοναῖς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐν- 15

XI. 10. Ἀριαράμνιοι. Ἀρμένιοι ed. West. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligq, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ἔξαναχω-
 „ρεῖν οὐδετέρῳσι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκρίεται ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκείνοις πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γίνηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἔχθρας ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας
 „τιμωρεῖν ἢ δὴ γίνεσθαι, ἵνα καὶ τὸ δαῖνόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλῳ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ ἐς τὰδε αὐτοὶ τε ὠνέρω-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτίων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλέονται.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτῳ ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνῃ τε 12
 ἐγίνετο, καὶ Ξέρξης ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὐρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
eos subegit, nomen invenerint.

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· διδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς
 τούτων, κατύπνωσε. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5
 τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. εἶδεν οὖν Ἐρέξης ἄν-
 δρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐκλέα εἰπεῖν. „Μετὰ
 „δὴ βουλευέσθαι, ὦ Πέρσα, στρατεύματα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προϊέας ἀλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμε- 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευόσας
 „ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, εἶδεν οὖν Ἐρέξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποίετο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε. „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχιότροφα βουλευόμεμαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eadem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis, ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiatur, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eadem perge viā.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullā hu-
 ius insomnii ratione habitā, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

- „ἐμαυτοῦ πρῶτα οὐ καὶ ἀνῆκα, καὶ οἱ παρηγορούμενοι
 „κεῖνα ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. αἰκού-
 „σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε αἰεκέστερα ἀπορρίψαι ἔπεα
 10 „ἔς ἀνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν. τῶν μέντοι συγγνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὢν μεταδεδογμένον
 „μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι, ἥσυχαι εἰστέ.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηότες προσ-
 ακύνεον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τὰντὸ ὄνειρον τῷ 14
 5 „Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος
 „λόγῳ, ὡς παρ’ οὐδενὸς αἰκούσας. εὖ νῦν τὰδ’ ἴσθι, ἥ
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τάδε τοι ἐξ αὐτέων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audivi sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiore coniecerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiæ. Scitote igitur abiecissem belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecasti belli consilium, nullâ meorum ver-
 borum ratione habitâ, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc seito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχέσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένετο δὲ
 „ὀλίγω χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ-
 15 „χος ἔσται.“ Ξέρξης μὲν, περιδὴς γινόμενος τῇ ὄψει,
 ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀртаβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε· „Αртаβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἔσωφρόνεον, εἰπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χροστής 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μόντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ
 „ὑπέβηκαο. οὐκὼν δυνατὸς τοι εἰμι ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαίνων 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιτίμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum : quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti ;
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniciens boni consilii caussa : brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum : nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam ; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ ταῦτο τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ᾧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσῃας.“ Εἰρξῆς μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίηε τὸ κελεύμενον.
 5 „Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σέ καὶ ἀμφοτέρα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασί, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-**

„ἐμπύπτοντα οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἐαυτῆς χαρῆσθαι. 10
 „Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμῶν δύο προκειμενῶν Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπανού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζήσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιαυτῶν 15
 „προκειμενῶν γνωμῶν, ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεωυ-
 16 „τῶ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο. Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον, θεοῦ τινος πομπῇ,
 „οὐκ ἐὼντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἐτι-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosum augens inso-
 lentiam, altera eamdem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. v.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiicisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualla ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natu sum*

„σι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος εἰν. πεπλανῆσθαι αὖ-
 „ται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροτίζει· ἡμεῖς δὲ τας πρὸ τοῦ ἡμέρας ταῖ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο εἶον ἐγὼ 16
 „διαίφρω, ἀλλὰ τι τοῦ Θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβαὶν εἴρηκας· Φανῆτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. Φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδὲ
 „τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένων, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει Φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐθεΐης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτὴ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφανόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει,
 „ἐμὲ ὁρῶν, σέ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιῶσιν ἐπι-

*maior. Qualia quis interdum curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihiq̄ue idem atque tibi prae-
 eipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuā veste induto, quam meā; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

„Φανῆναι, οὔτε ἤν τῇ ἐμῇ ἐσθῆτι ἔχω, αὔτε ἤν τῇ
 „σῇ. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχίως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσσαι, Φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παριούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξῃ ἀποδέξειν λόγοντα οὐδὲν,
 ἐποίει τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξῃ ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποίετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ ταῦτ' ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξῃ ἐφοῖτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. εἰ δὲ alii; οὐ δὲ masti nonnulli.

parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste, sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id nunc videndum est. Nam si constanter adpareret, dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si tibi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut illud revoces commovere possum, si omnino me oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero hoc contigerit, equidem in mea persistam sententia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se probaturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat, morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis indutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit, venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insomnium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,

τάδε· „ Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξης
 „ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηρόμενος αὐ-
 „ τοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρατί-
 10 „ κα νῦν καταπρόϊξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
 „ Ξέρξης δὲ τὰ θεῶ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „ δεδήλωται.“ Ταῦτά τε δὴ ἑδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν, τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα,
 ἀναβράσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „ Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „ λά τε καὶ μεγάλα πεισόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσύ-
 „ νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν. ἐπιστά-
 „ μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μέμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: *Equi-*
dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres ae-
tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-
Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔφη 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σιώ, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας·
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτραμίζοντά· σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίῃ τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶκε, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμνηον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοις προσημεί-
 „νοισι ἐς τὴν παρασκευὴν· παῖε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μὲν.“ Του-
 „τίων λελχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέτες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέ-
 „ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
 ditionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur
 Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσης· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀπιστεύων
25 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπιστεύων φανερός ἦν.

Ὡρμημένω δὲ Ξέρξῃ στρατηλατεύειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὥρῃ ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγίγνετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύειν τε αἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὥρῃς ἦν ἥδε. εἶδσκε ὁ Ξέρξης
5 ἵεσθαι φανῶσθαι ἐλαίης θαλάτῃ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ καίμενον τὸν στέφανον. Κρανῶνται δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλαχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνῆλθε ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐαυτοῦ ἀπαλάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, δέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στράτου οὕτω ἐπάγεσθιν ποιεῖται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
ausciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi *Xerxes* coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi;
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibere, oc-
cipiens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere; atque ita *Xerxes* copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσαρα ἔτια πλήρεα παραρτέετο στρατὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλη πλῆθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμῶν
 ἴσμεν, πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε 5
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μὴδὲν φαί-
 νεσθαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεφάμενοι ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδῶν ἐς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρη-
 νικας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴονιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem Xerxes suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius,
 aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cim-
 merios persecuti, incursione in Medicam terram
 factâ, universam propemodum superiorem Asiam a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
 Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
 Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam
 ante Troiana tempora Mysi atque Teucri fecerant;
 qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' αἱ 21
 ἕτεραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῆς-
 δὲ οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατεύομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλούντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Pe-
 neum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae exp-
 ditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes;
 non sunt dignae quae cum hac una conferantur.
 Quis enim est Asiae populus, quem non adversus
 Graeciam Xerxes eduxerit? quae aqua, quae non
 defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus
 fluviiis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in
 peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equi-
 tatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque ho-
 mines militaturi; alii naves longas pontibus facien-
 dis praebere tenebantur, alii commeatum simul et
 naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores
 circa Athon sunt circumvecti, calamitatem accepe-
 rant, iam inde a tribus fere annis ea maxime praec-

και μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὄρμεον τμήρεις ἐνθύτην δὲ ὀρμηώμενοι,
 ἔρυσσαν ὑπὸ μαστίγων παντοδαπαὶ τῆς στρατῆς διὰ 5
 φοχὰς ἑῖς Φοίτων. ἔρυσσαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάκης δὲ ὁ Μεγαβάξ, καὶ Ἀρτα-
 χαιῆς ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπιστάται τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τί
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς αἰς δώδεκα σταδίων· πεδὶον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde praefiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaces Artaci, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est. Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τοῦτω, εἰς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθος, Σάνη πόλις Ἑλλάς
 αἰκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
 ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης ησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων
 αἰρητο ποιεῖν, εἰς αἶδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον,
 Θύσσοις, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθω
 νέμονται. Ὁρυσσον δὲ αἶδε δασάμενοι τὸν χώρον εἰ 23
 βάρβαροι κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενέας
 ποιησάμενοι ἐπὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διάρυξ, οἱ μὲν,
 κατωτάτα ἰστιάτες, ὥρυσσον ἑτέροι δὲ παρεδίδοσαν
 5 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χεῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἰστιάσι
 ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροις, ἕως ἀπί-
 κοντο εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξαφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις, πληθὺν Φοινίκων, καταρ-
 ῖγγύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὄρυγματος, πόνον διπλήσιον
 10 παρήχον· ἅτι γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continētis oppidis insulana facere adgre-
 sus est, haec sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon,
 Thyssus, Cleonae: haec sunt oppida, quibus *Athos*
 frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo.
 Totum tractum, lineā rectā iuxta Sanem urbem du-
 ctā, secundum nationes distribuerant barbari. Tum,
 ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fo-
 diebant, alii vero effossam terram continuo aliis tra-
 debant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus
 aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam ege-
 rebant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeter-
 quam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum
 laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia
 pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσον, τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλάσιον ἢ ὅσον ἔδει 15 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστί, ὥα σφι ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρῆτῆριον· σίτος δὲ σφισι πολλὸς 24 ἐΦοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὄρυσσειν ἐκέλευε, ἐβέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρὲν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὄρυσ- 5 σιν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριή-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operibus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portionem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant, ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fossam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere, constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa haberet. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam ostentare: et monumentum relinquere sui. Nam, quum nullo labore per isthmum transduci naves potuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρυμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
τοισι, τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστίτακτο καὶ τὸν
Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
μὲν νῦν οὕτω ἐποίει. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
Φοίνιζί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇναι ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμενος δὲ
τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον
εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι
ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
Τυρόδιζαν τὴν Περινθίαν, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἦϊονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ εἰς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλεγεμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο εἰς Σάρδεις, ἐκ Κοιτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπείρου μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβαίντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει εἰς Καταρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commectus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerre iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppide: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerre erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam traiecit Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae-nas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

523, 97.

ρήκτης, ὅς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινῶν ἀνατέλ-
 15 λων, εἰς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νου Μαρσύου ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξέειπεν τὴν βασιλείας στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίῳσι μεγίστοις, καὶ αὐτὸν Ξέρξῃ· χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶπετο
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παριόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ κόσα χρήματα κατατημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, αὐτὸς ἐστί, ὅς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδώρησάτο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „στέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνδρῶ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Macandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoiatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe expectans Xerxem consederat *Pythias*,
Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis excoipit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quacsivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quienam hominum esset Py-*
thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπείων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶπε
 το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἶδ- 5
 „ναι τὴν ἐμειωτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρε-
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμεν
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 „μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογίζομενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εἰού-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρα-
 29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκείων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠβέλησε ζῆνα

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, Rex, inquit, *non te celabo. nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, accurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque initâ, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „πρωθῆναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπαγγέλτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ᾔβη-
 „λῃσε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινὸν τέ σε ποιῶμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμειωτοῦ, δούς τὰς ἐπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακόσιοι μυριάδες ἐπτὰ χι-
 „λιαδῶν, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρω-
 15 „μένη. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιῶν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμélῃσει.“

Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

*reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo
 exhibere; nec qui meum in conspectum veniens,
 sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas
 offerret. Tu vero magnifice exercitum meum exce-
 pisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo
 vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum ho-
 spitum numero te repono, et quadringentas sta-
 terum myriades de meo tibi complebo, septem mil-
 lia dono dans, ne tibi ad complendas quadringen-
 tas myriadas septem millia desint, sed solida at-
 que integra ista tibi summa a me conficiatur.
 Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito
 semper talem te virum praestare: quod ubi fece-
 ris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.*
 (30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰὶ τὸ πρόσθεν. Ἀναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λήμνην ἐκ τῆς ἄλσος γίνονται,
 αἰκίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλον ἀφανίζεται. 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα κη ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σείων ὁρμαίνοντας ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὐρούς τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, αἰκίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὐρούς. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς οδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερούσης, τῆς δὲ
 ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, Colossas pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua Lycus amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Macan-
 drum et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Macandrum fluvium transire, et Callatebum prae-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποικῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
τὴν ὁδὸν, εὖρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτων ἀνδρῶ
10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέ- 32
πεμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
5 πεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
πρότερον οὐκ ἔδωσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
χυ ἐδόκει τότε δείσαντας δάσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
10 παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν εἰς Ἀβυδον.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
quidem hac de causa iterum fecit, quoniam, qui
prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῃ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσποντῳ, Σητοῦ τε πόλις μεταξύ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταγτίον· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολὺ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτῃ ἄνδρᾳ Πέρσῃ λαβόντες Σητοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν εἰς Ἐλαιούντα ἀγινόμενος γυναῖ-
 34 κας, ἀθέμιστα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ 10 Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκίετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat.
 (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μαὶν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκείνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὧν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· „ὦ πικρὸν
 „ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη, ἣν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει,
 „ὡς ἐόντι δολερῶ τε καὶ ἀλμυρῶ ποταμῶ.“ Τήν τε δὲ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσεκέετο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba: *O amara aqua! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriâ adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec quidem iussa exsecuti sunt quòrum triste hoc fuit offi-

αὕτη ἡ ἀχαρις τιμὴ. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν τεσσε- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥοόν, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὀπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρας, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέρας τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὗρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόΦαυσιν κατέλιπον τῶν πεντή-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. *An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-*
iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
abest vulgo edd. et mssis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive ad*
traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellespontî cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

- ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίναισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἑκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίναν. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβροῖ-
 20 στέρα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόντος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὀπλῶν τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνυν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare posset, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis, intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt rudentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo, quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Crassities quidem et species utriusque generis eadem erat; sed pro ratione multo firmiores erant linei rudentes, quorum cubitus talentum pendebat. Fretò hac ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali latitudine cum ponte, super intentos rudentes ordine disposuerunt: atque ita continua serie dispositos denuo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis terram superne ingessere: denique, probe constipatà terrà, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρίευσαν ἔθνη καὶ ἔθνη, ἵνα μὴ φοβήηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελῶς πεποιημένη ἀγγελοῖ ἐνθαῦτα χαιμερί- 5
σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμάτο ἐλῶν ἐς Ἀβυδὸν. Ὁρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίας τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρας τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Εἰρέξῃ 10
ἐπιμέλēs ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θάλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἐλλῆσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consternerentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere instructus exercitus *Sardibus* instituit *Abydum* proficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum *sol* suâ in coelo sede relictâ *evanuit*, nullis nubibus obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque *Xerxes*, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis quid significaret id prodigium. Responderunt Magi, *Graecis* significare *Deum extinctionem urbium*;

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἔων ἐποίετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρράδῃσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἔλθων παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε
 τάδε· „Ὡ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τῷ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρήσιον ἢ τὸ εἰδέναι, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνων τάδε· „Ὡ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες ἔόντες πέντε, καὶ σφίεας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σύ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τότε ἡλικίης ἤκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσεν τῆς στρα-

*dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere cōpias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigiū, et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare; mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors ob-
 tigit ut tecum in bellum adversus Graeciam profiscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
 vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγρευ ἅμα 15
 „σεωυτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
- 39 Κάστα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκητοὺς καὶ φίλους, μῆσα-
 „σθαι περὶ σέο παιδός· ἐγὼ ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „οικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξέπιστα-
 „σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο; εὐεργε- 10
 „σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc tecum: et confectis rebus quas destinasti domum redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his verbis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios meos et fratres et cognatos et amicos eodem ducam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui meus es servus, quem tota cum domo ipsaque uxore me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in auribus hominum habitare animum; qui si bona audit, voluptate implet corpus; si contraria, indignatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia promissisti, non gloriaberis te regem beneficiis superasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσαι.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξίεναι τὸν στρατόν.

Πειθεσάντων δὲ τούτων τούτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ 40
 στρατός. Ὑγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑπόζυγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμῖξ, οὐ διακεκριμένοι τῇ δὲ ὑπερημίσσεες ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλείϊ.
 Προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ ὀνόματι ἔστι Νισαίον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τούτῳ τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἁρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ ὀνόματι ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνῳ παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἁρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campis, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo Sardibus egressus est Xerxes: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

530, 8.

αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. αὗτος πεζὸς ἦν καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δέρασι ἀντὶ τῶν σπυρατήρων ροιάς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίεξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰναμισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἰόντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀγχοῦστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἕπτος Περσέων
 15 μυρίῃ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦν ἀναρῆξ. Ἐποιέτο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην ἀπὸ δὲ Καΐκου ὀρμιαίμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὅρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Κα-
 ρίην πάλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειον τε πόλιν καὶ Ἀντάνδρον τὴν Πε-
 λαογίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν εἰς ἀρι-
 στερὰν χεῖρα, ἥτε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στήρες ἐπισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συγχὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλυτε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν εἰς ἀπίκετο Ξέρ- 5
 ξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔβουσε βούς χιλίας· χοάς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramytteum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἔχραντα ταῦτα δὲ πειρημέ-
 10 νοισι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεισε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοϊτίων πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβύδω ὁμοῦρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.
 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοί, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἴκετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐθήειτο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηούμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδῶνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τιῇ. Ὡς δὲ ᾤρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius exstruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, Incessit eum cupido certamen navale spe-
 etandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκυρμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἰδάκρουσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπέδεδεξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃς Φρασθεὺς Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαις νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γὰρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχυὲς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε,
 „εὐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se *Xerxes* praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens *Xerxem*,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se*
diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,*
reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
quandoquidem horum, tot numero hominū, nul-
lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens *Artabanus* ait: *Alia hoc etiam miserabi-*
lora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo

53a, 69.

„δεῖς οὕτω ἄνθρωπος εἶναι εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κίς, καὶ οὐκ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιῶσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς εὐσθης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτῃ τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, Φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται εἶναι.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμίβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρώ-
 „πῆς πέρι, εὐσθης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαίρεσαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ οἴψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες αὖ

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usque
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ εἰὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „οἷς μὲν ἢ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὥς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέρω, τελευτήσει. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δέμμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων εἶντα πολεμιάτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνι ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιάτατα; κότερά τει ὁ
 „πρὸς μεμπτός κατα τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον εἶσθαι τοῦ 5
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεται τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τει ταύτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρῆγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, cum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quatenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

- „στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἀγερσιν ποιῶτα.“
 „Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶς, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασωῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομῖται. οὐκ ἂν δὴ εὐ-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκ ἂν ἄνθρωποι τῶν συμ- 49
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego conicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέαν. γῇ δὲ πολεμῇ τῇδε τοι κα-
 „τίσεται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτω τοι γίνεται πολεμικότερη, ὅσῳ ἂν προβαίνης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίῃ πληθύνῃ. καὶ δὴ τοι, ὥς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξισθαι. Ἄνῃρ δὲ 20
 „οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδαίῳ,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσσοθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαφραδαί-
 „αται· μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπilé-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφρομένῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπiléγεσθαι, ποιήσας ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

„ουδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσύνοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρεῖμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρῆ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν, αἷς τὸ ἐπι-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλᾳ ἐθέλει. Ὅρας 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα εἰς ὃ δυνάμιος προεχώρηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενομένοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους.

L. 12. ὅπως χρῆ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρῆ τὸ βίβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σφρα προηγάγοντο.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνουσι ἐθέλει
 „κατατρέφειν. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ἄρην
 „τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι παῖσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔχομεν ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρταβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 „ἀρραδέειν οὐδὲν ἔας πρήγμα, σὺ δέ μευ συμβου-
 „λίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρῆ-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 um, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quamcumque
 in terram, quemcumque ad populum perveniemus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

- 5 „γματων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἢν ἑπάνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
 „μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλώσασθαι.
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατὴν γίνονται. Ἐς Θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφθίνασ

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνωμένων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἰωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι τῶν ἔχονεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατεύσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μόνω ἐκ πάντων σκήπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“
 53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σαῦ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-

Iones a nobis deficient: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

μωτάτους. ἐπὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χορήζων, συνέλεξα, ἄν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περ-
 „σίδα γῇν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆματά τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνη-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocaui vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam; ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανετέλλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δων ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης εἰς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐχόμενος
 δέ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀπρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατίθεις κατῆκε εἰς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδώρετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
remos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentia ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegaeo

5. *Θεραπήη.* ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
ἔστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἵπποται, καὶ οἱ τὰς
λόγχας κάτω τρέποντες· ἔστεφάνωτο δὲ καὶ οὗτοι·
10 μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ
δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππό-
ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπενάντιον. ἤδη δὲ ἤκουσα
καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθνεῖτο τὸν στρατὸν
ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνῃσι, ἐλυνύσας οὐδέ-
5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
cri, et sacer currus: tum ipse *Xerxes* cum hastatis
et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
Europam *Xerxes* traiecerat, spectavit exercitum sub
flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullā in-
terpositā morā. Ibi tunc, quum iam transiisset *Xer-*

τος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ „Διὸς Ξέρξης θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ- „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ „τουτέων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.“

- 57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς οὐδὲν ὠρημένοισι τέρας σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα- το, καὶ περ εὐσύμβλητον ἔόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν ἰλῶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑαυτοῦ τρέχων ἦζειν εἰς τὸν αὐτὸν χώρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας, εἰόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑαυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑαυτοῦ, cir- cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupiter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Graeciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingredientibus, ingens oblatum est prodigium, cuius rationem nullam Xerxes habuit, quamvis facilis fuisset eius interpretatio: equa enim leporem peperit. Facile autem erat illud in hanc partem interpretari, *Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versaretur, prodigium obtigerat: mulus enim mulum pe-

537, 45.

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύ-
 10 πέρθει δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήστων τοῦ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπίζιν ποιούμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προεί-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπείρον στρατός
 πρὸς ἧῳ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλις, τῇ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonium* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυ- 15
 μίην ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὴν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηκτικῆς αἰγιαλός τε
 καὶ πεδίων μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆιον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύβας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν· καὶ ἐποίει ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρ-
 ξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· 10
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηκτικὴ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώ-

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecto fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 aplicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

κη· τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελεύσαντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχον πλῆθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· αὐτὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδὰμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντες δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐΦάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον·
 περιέγραψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν
 10 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συνάξαντες. Rectius συννάξαντες scribetur.

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad litus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo exstruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 attingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζόν ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτω
τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνη
διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε
ἰσκειασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας κα-
λεομένους, πέλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶ-
νας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδας σιδηρέας ὅψιν ἰχθυοει-
δέας· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, 5
γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βρα-
χείας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστους δὲ καλαμίνους·
πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεῖ-
μένα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα,
τὸν Ἀμήστρου πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναϊκός. Ἐκασ- 10
λέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῶνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πέλους ἀπαγέας alii pileos non erectos intelligunt :
alii ὑπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους,
supplent καὶ θώρηκας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium
numerus hoc modo iniissent. Inito numero, per
populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*,
hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non
compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas
manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis
in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro
clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habe-
bant pharetras: hastae breves erant, arcus vero gran-
des, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e
zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit
pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Ce-
phenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

539, 4.

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεταί αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κη-
 Φεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τυγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπὶ
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων εἰς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
 τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἤρχε

tæi. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persæ* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem; ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquæ quidem
 cultu eodem, quo Persæ, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

Ἀνάφης ὁ Ὀτάνειω. Τρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 εἰσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλωνῶνες ὑστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χαλκεὰ τε κράνηα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινα βάρ-
 βαρον αἰκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώ-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχο-
 τата τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμνω ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ
 εἰ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας εἰς ὄψιν

filius. *Hyrcaniorum* cultus nihil a *Persarum* cultu
 differebat: praefuit autem his Megapanus, qui po-
 stero tempore *Babyloniae* fuit praefectus. (63.) *As-*
syrii militantes, in capite gestabant galeas aencas,
 barbarico quodam modo nec ad describendum facili
 plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes ha-
 bebant *Aegyptiis*; praeterea vero clavas ligneas fer-
 reis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis
Syrii vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti
 eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit,
 Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes
 militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arun-
 dine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, *Scythica* gens,
 in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπικυμένους ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεδύκεισαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγαῖς εἶχον. τούτους δὲ ἑόντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάρμινα εἶχον, καὶ οἷστούς κα-
 λαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἴνδοι· προστετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρνα-
 ζάβη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοις μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριον.
 Ἄριον δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριον, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacarum
 dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibis erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnazathres,
 Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habebant.
 Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

τα. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάρμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τούντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτύφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμαὶς Μη-
 δικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερειδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaei filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (*sisyrnas* vocant) militabant; et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. *Sarangae* pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. *Pactyes* sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) *Utii* et *Myci* et *Paricanii* eodem modo, quo *Pactyes*, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπέζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 5 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἰστούς μικρούς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὴν λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῶ καὶ τὰς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμαὺς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὴν ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες εἰς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 तुστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέροζας
 τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφρηγέλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Arabes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro humero arcus praelongos gestabant, qui in utramque intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leonumque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha habebant praelongos, quatuor non minus cubitorum; tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla insculpunt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatis acuminato praefixas in lanceae modum: habuere vero etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegyptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Artystonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum maxime amaverat, effigiemque eius auream faciendam

Herod. T. III. P. I.

P

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (οἷξοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετιτάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροις, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ’
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὔτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὥσι ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοΦὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀντ’ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦσαν ἔχοντες, ἀκοτίοις δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientalis* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. *Orientalis* enim *Aethiopes* rectos ha-
 bent capillos, *Libyci* vero crispas maxime omnium
 hominum. *Asiatici* hi *Aethiopes* parifere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 duti incedebant, iaculis utentes adustis. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagones* mi-

541, 95.

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῆσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνα πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματινηοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματινηῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἥρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχαν, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βοίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ ἑόντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiā adscendent. *Ligyēs* et *Matieni* et *Ma-
 riondyni* et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagonēs, instructi militabant. *Syri* autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem *Pa-
 phlagonum* et *Matienorum*, *Dotus* fuit, *Megasidri*
filius; *Maryandinorum* vero et *Ligyum* et *Syrorum*,
Gobryas, *Darii filius* et *Aristonae*. (73.) *Phryges*
 similiter atque *Paphlagonēs* erant armati, exiguā dif-
 ferentiā. Hic populus, ut *Macedonēs* adfirmant, quam-
 diu in *Europa* cum *Macedonibus* habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in *Asiam* transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περὶ
 Φρύγες ἐσισεύχοντο, ἰόντες Φρυγῶν ἄπαικοι. τούτων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτα τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηῖνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνη ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαυτοῖσι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄπαικοι· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὐρεος καλεῖνται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος, ὃς ἐς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δαίτι. Θηήκας δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλσπεκίας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κυθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζυγὰς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκοντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicæ
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χειρίδια σμικρά. οὔτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ Φασι· ἐξ ἡβέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ἁμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76 καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῆσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὥτ' αὐτὰ τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 φοί· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατελίχματο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστι χρηστήριον. Καβη- 77 λές δὲ οἱ Μηΐονες, Λασόνιοι δὲ καλεῦμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι· εἶχον σκευὴν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ ἀνὰ κατὰ τὴν Κιλικίαν

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wesselingii coniectura supplevimus.* l. 2. λυκοεργέας. Alii λυκοεργέας, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nominati sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pulsos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.) [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino corio, et bina quisque venabula lupis interficiendis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas, et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque cristas; tibias fasciis purpureis habebant involutas. Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.) *Cabelenses Maeones*, qui *Lasonii* vocantur, eodem quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένεσθαι, τότε σημαίνω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμᾶς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπεπορτώτο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἤρχε Βάδρης ὁ Τσάανος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμᾶς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συντάσσον ἄρχοντες οἶδ'· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμνος τῆς
 Σμέρδος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπει. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et
 vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus ha-
 bebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His om-
 nibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Mos-*
schis lignae erant galeae, parmae et hastae breves,
 sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Ma-*
crones et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Mos-*
schi armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos
 et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis,
 filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosy-
 noecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hel-
 lespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capiti-
 bus galeas gestabant suo more plexas, parmas bre-
 ves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

καὶ Φαλῆσι κράνα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμι-
 5 κρας, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὅπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μήτρω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἑρ- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νῆσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπείρον στρατευόμενά τε ἔθνη, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πικρὸν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι ὅπερ εἰρέεσθαι· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum dux fuit Pharandates, Theaspis filius. Alarodii et Saspeires similiter Colchis armati militabant: praefuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) Insulani populi, qui castra sequebantur, ex illis Maris Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui anaspasti (transportati) vocantur, veste atque armis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his praefuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et quidem pedibus, militabant. Et pedestribus his copiis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

- ρυθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
 ριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
 οἱ μυριάρχαι. τελείων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάν-
 τορες· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπῃ εἰρέαται, ἄρχοντες.
 82 Ἐστρατήγειον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριταν-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνῶμην θεμένου μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
 νω (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
 δὲ ἐγίνοντο ἀνέψιοι) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
 83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγευε μὲν Τδάρνης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
 riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
 chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
 archae. Iam singulorum agminum populorumque
 alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
 imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
 ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
 erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechmes*,
 Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
 bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, Ot-
 anis filius; (duo hi, Darli ex fratribus nepotes, Xerxis
 consobrini;) et *Masistes*, Darii et Atossae filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
 pedestri exercitui praecerant, exceptis decem millibus.
 His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ὑδάρεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὔτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτίων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τω βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμων
 δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἴσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
 κὰς, καὶ στραπήτην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτιῶν, καμμηλαί
 τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη· πλὴν οὐ πάντα παρὶ- 84
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μῶνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ περὶ αὐτίων· πλὴν ἐπὶ τῷσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτίων καὶ χάλια καὶ

Persae *Immortales*, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehebant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
 sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξύ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πактүйкῆς· οἱ παρέρχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχίλιν, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρεώνται δὲ
 σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἡδε·
 ἐπεὶ ἀντιμίσγωνσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας. ὅτε δ' αὖ τύχη, ἣν 10
 τε ἵππου, ἣν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίσσιοι ὠσαύ-
 τως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congregiuntur, proiiciunt funes, quorum in extremi-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλῃτας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖ-
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἀγριοί. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτως Κά-
 σπριοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένης ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μῦνα ἵππευσιν. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτῶ μυριάδες, πάρεξ τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετε-
 5 τάχατο. ἄτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτὶ ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπριοι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et multi
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque
 peditum; habebant autem et equos sellarios et cur-
 rus: iuncti autem currus erant partim equis, partim
 asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equi-
 tum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum. Li-
 byes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu at-
 que pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti
 currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricanio-
 rum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a pe-
 ditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehe-
 bantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi
 ergo soli populi equitatum contulerant. *Numerus*
 vero *equitum* octoginta millium fuit, exceptis came-
 lis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim
 ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὅσπερ ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοντο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίδης τε καὶ Τίθαιος.
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σαρδίσι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνέβλητον. ἐλαύ-
 νοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κίων· 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων, ἐφοβήθη τε καὶ στάς ὀρθὸς
 ἀπεσιόισατο τὸν Φαρνούχην. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἤμαε,
 καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χώ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δεκά-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomuit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto; ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κόσσαι καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρακας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἵπυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκεῖουσιν τὰ παρὰ
 10 θαλάσσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλεῦτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἵπυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ ὀφθαλμοὺς τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκας μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκῶν
 ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὗτοι

septem: quas prae buerant hi populi. *Phoenices*,
 cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum
 huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere
 graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum
 scuta habebant quorum orae ferro non erant muni-
 tae, et iacula. Phoenices hi, ut aiunt ipsi, olim ad
mare Rubrum habitaverant: illinc transgressi, nunc
 Syriae oram maritimam incolunt. Syriae autem hic
 tractus omnis, usque ad Aegyptum, *Palaestina* vo-
 catur. *Aegyptii* naves prae buerant ducentas. Hi plexas
 gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro
 erant munitae, hastas ad navalem pugnam compara-
 tas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces
 gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum
 armatura erat. (90.) *Cyprii* naves prae buerant cen-

- 90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νῆας πενήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἰσχυασμένοι αὖτε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μέγροισι οἱ βασιλεῖς αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κινῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήες. Τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεα ἔστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθη- 5 νέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φωνίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι
- 91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νῆας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λασισηία τε εἶχον αὐτ' ἀσπίδων, ὠμβροῦς πεποιημένα, καὶ κινῶνας εἰρηνέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ 5 ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρησι πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ἰπαρχαῖοι ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κινῶνας. κινῶνας corrigunt nonnulli, capitis tegumentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [sive cidarēs] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ensem Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerunt. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικαῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πέλους
 πτεροῖσι περιεσσεφαναμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνι-
 καὶ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τά περ Ἑλλήνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posterii illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) Lycii
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falci-
 bus armati erant. Lycii ex Creta oriundi, Termilae
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) Dorienses Asiatici
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. Cares septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖς
 94 πρώτοις τῶν λόγων εἶρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νῆας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιΐην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Εὐρύπυλον ἀπικέσθαι
 ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιαλεῖς· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐρύπου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἐπτακαίδεκα παρείχοντο νῆας, ὁπλισ-
 μένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅστε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυα-
 δεκαπόλιες Ἴωνες, οἱ κ' Ἀθηναίων. Αἰαλεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νῆας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάσαι καλούμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλεσπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνῶσι γάρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta prae buerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προσπετάσαντο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευσον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96 Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἀρίστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, αὐτὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παρὰ μένημαι. οὔτε γὰρ ἔθνος ἐκάστου ἐπ' αἵμοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis huius socii naves contulerant centum, eodem modo instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien- sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugnatores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem navium numero optime vehebantur, has praebue- rant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Sin- gulorum autem populorum copiis navalibus, perinde atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus: quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique populo duces erant memoratu digni: et, quot in quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se- quebantur hi autem non ut duces vere nominati aut praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

Herod. T. III. P. I.

Q

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατεύόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
 τηγὸι τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἀρχόντες τῶν
 ἐθνῶν ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
 ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγαβάζος
 ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
 δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
 παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
 τήγει Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
 φός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
 τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἵππαγα-
 γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
 98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς,
 οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνί-
 σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιράμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
 lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
 fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
 Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
 Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
 dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
 ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
 xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
 ticiis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
 tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
 cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
 stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
 classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
 simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidenius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Σύνεσις Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαιὸς τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνηται ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος·
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσάμενης, γυναικὸς· ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νεπίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρείης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εἰσῆς οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθεν δὲ
 10 Κρηῖσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσιῶν τε καὶ Κρών καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praeterco; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
 Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydnis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδονίαν,
νέας εὐδοξοτάτας παρείχeto, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολλῶν ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
εἰὼν Δωρικόν· Ἀλικαρνησσοῦ μὲν, Τροιζηνίου· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρα-
τός εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίβμησέ τε καὶ διατάχθη ὁ στρατὸς,
ἐπιθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπίνετο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν
νεῶν κατελυσθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίβμησέ τε. ἡρίβμήθη τε ed. Schaeß. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ῥῆς καὶ τὸν πεζόν,
καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλάου, ἀνε-
κώχευον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
πηδόν, καὶ ἔξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν προρέων πλέων ἐθνεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλάου.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπιείρε-
5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
„θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοί
„ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
admodum pedum intervallo a littore abductas, in
ancgris tenebant praefecti, prorais omnibus continuâ
fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
ctabat, inter proras et litus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, *Xerxes* navi egressus,
Demaratum vocari iussit, *Aristonis* filium, expeditio-
nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὧν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομένουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρας οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθεῖσιν, οὐκ
 „ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπίοντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυνθῆσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ,
 ὑπολαβὼν ἔφη „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρῆσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρῆσασθαι
 ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρτος, ἔλεγε τὰδε „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδομένουός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubēs, atque dicere quae non mentitum me esse posthac

6 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, αἰπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως
 „κοτὲ σοὺς δεῖξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτίς δέ, αἷς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. αἰριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν αἰοί-
 „τέ εἰσι· ἢν τε γὰρ τύχωσι ἐξιστρατευμένοι χίλιοι, οὐ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τούτων, ἢν τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γαλάσας ἔφη· 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congredientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφ' ἐγγύαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τῇ τοσῆδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίξημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔοντες, καὶ μεγάβεια το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσούτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἴδω παντὶ τῷ 15
 „οἰκῶτι. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

„πεντακισμύριοι, ἐόντες γὰρ ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοὶ πλεῖνες περὶ ἑνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἐόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαι' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μαστιγι εἰς πλεῖνας ἐλάσσο-
 „νες ἐόντες· ἀνειμένοι δὲ εἰς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιοίεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πληθεῖ, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἐστὶ
 „γὰρ μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἑνα. παρὰ ἑνα ed. Schaeff. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ εἰὼν ἄπιρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυαρεῖς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάργτος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπὶ ἡγάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἑστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξέπίστεαι, οἱ μὲ
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἅπολιν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ἂν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίῃν Φαινομένην διαθέεσθαι, ἀλλὰ στερ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυεῖσι· ἐκὼν τε εἶναι αὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, *ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgisti verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

„ἀν μουνوماχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἡ μέγας τις ὁ
 „ἐπτορύνων ἀγών, μαχαίρην ἀν πάντων ἥδιστα ἐνι του-
 15 „τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιός
 „εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεά-
 „μενοι, σὺδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· ἀλέες δὲ, ἀρι-
 „στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 „τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ποιεῦσι γὰρ τὰ ἀν ἐκεῖνος ἀνάγη· ἀνάγει δὲ τὸ αὐτό
 „αἰεὶ, οὐκ ἑῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλ-
 „λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυρῆειν,
 25 „τάλλα σιγαῶν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

*gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admo-
 dum cum uno ex his viris congregarer, quorum
 unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
 Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
 pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
 vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
 liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
 praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
 num multo magis timent, quam te tui. Faciunt
 certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
 rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
 fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
 bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
 cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
 dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
 coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
 Rex, sententia!*

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ εἰς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὄργην οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ εἰς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι 5
 ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alibi* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens Xerxes nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde Xerxes quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore Artaxerxes etiam, Xerxis filius, posteros Mascamis prosecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίας ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν
ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
5 ριέοντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὅς ἐπειδὴ ἐπο-
λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοσῆσαι ἐς τὴν
Ἀσίην, οὐκ ἐβέλησε, μὴ δειλὴν δοξεῖε περιεῖναι βασιλεῖ,
10 ἀλλὰ διεκαρτέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
laude dignus Boges fuit: qui ab Atheniensibus et
Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐνὴν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15
σας δὲ ταῦτα, ἑαυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδᾶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, 5
καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad Thesaliam in Persarum ditione, et regi tributaria; a *Megabazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-thracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἑσχάτῃ πεπóλισται πρὸς ἐσπέρην πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφείων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλέετο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιολάτῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβάς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέειν ἀποξηρασμένον, πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνίαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδῆρα. ταύτας τε δὴ παρέξῃς, καὶ κατὰ ταύτας δὲ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάσδε· Μαρωνεῖς μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ
 Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἀβδῆρα, λίμνην μὲν οὐδὲμιν ἐού-
 σαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfuit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non sufficit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistoniden* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Traus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

στον, ρέοντα ἐς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρωτίδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μῇ λίμνῃ ἐοῦ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνέξηρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ εὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραβαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρεξήϊε. Ἔθνη δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χω-
 ρῆς ὁδὸν ἐποίετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἴποντο· οἱ
 δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκόντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἴποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελεῦσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Paeti, Cicones, Bistones,
 Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea
 incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρη ἐμεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
οἰκέουσί τε γὰρ οὐρεα ὑψηλά, ἰδησί τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὔτοι οἱ
τοῦ Διόνυσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτμήμενοι. τὸ δὲ μαντήϊον
ταῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρεῶν εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρεούσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλότερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεύτερα τούτων παραμειβετο τείχεα τὰ Πιέρων
τῶν καὶ ἐν Φάργῃς ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίητο, ἐκ
5 δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαϊον οὐρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνί μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ τῶν δὲ ed. Schaef. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Υπεραιέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορῶν ἀνέμου Παίονας, Δόβηρας τε καὶ Παϊόπλας πα-
 ρεξιῶν, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λῖς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ
 114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα
 πολλά πρὸς τούτοις, ἐν Ἑννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὗρόντες
 ἐξωγμένον. Ἑννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τούτον καλεῖσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ
 παρόνους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατάρουσον.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet, qui in Strymonem influit; versus
 meridiem vero ad ipsum Strymonem, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξει γυναικα, πυθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ἰόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῶ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκη-
μένῳ Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ
ἢ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ,
5 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλῆος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῆκετο εἰς Ἀκανθὸν· ἀμὰ
ἀγόμενος ταυτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξεν· τοὺς μὲν παρὰ θαλάσσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mo-
est, *vivos defodere*. Nam et Amestrin, Xerxis uxore,
audio, aetate propectam, bis septem Persarum
illustrium liberos defodiri iussisse, deum qui sub terra
esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi
versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem
Graecam Argilon praeteriit. Regio haec; et quae su-
pra est, *Bisaltia* vocatur. Inde sinum, cui Neptuni
templum imminet, a sinistra habens, postquam per
Syleum qui vocatur campum transiit, et *Stagiron*
praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; sin-
gulos horum populorum et eorum qui circa Pan-
gaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque
illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- ἤησι στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ
ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
116 σπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκετο, ξενίην τε ὁ Πέρσης
τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδώρησάτο σφεας ἐσθῆτι
Μηδικῇ, ἐπαίνειέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προδύμους ἔοντας ἐς
117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα αἰκάνων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
ἔντος Ξέρξεω, συνήνεκε ὑπὸ νοῦσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
στεῶτα τῆς διαρυχος Ἀρταχάην, δοκιμὸν ἔοντα παρὰ
Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάβει τε μέγιστον
ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆων ἀπέ- 5
λιπε τέσσαρας δακτύλους· Φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θαΐσαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero supra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc, qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum, cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Artabaces*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi vir, genere Achaemenides, staturâ inter Persas cunctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis brevior quinque cubitis, idemque omnium hominum vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes magnifice illum extulit humavitque, et universus

χρεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἡρώϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὖνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποιέετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἀλλοῖσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumultu humum adgessit. Huic Artachaei ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, Xerxis exercitum hospitio et coenâ exceperant,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit insumta in
 coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σίτην ἐν τῇσι 5
πόλεσι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίουν πάντες
ἐπὶ μῆνας συγχούς· τοῦτο δὲ, κτήνα σιτεύεσκον, ἐξου-
ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτραφον τε ὄρνιθας χερ-
σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσια τε καὶ ἀργύ- 10
ρα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῷ, τὰ ἐς Φορβὴν μαῖνα τας-
σόμενα. ὅπως δὲ ἀπείκοτο ἡ στρατιή, σκηπὴ μὲν ἔσκε 15
πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέσσετο Σέρ-
ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσκε ὑπαίθριος. αἷς δὲ δείπνου
γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
erat, farinam et polentam multos per menses confi-
ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
quae mansio esset ipsi *Xerxi*: reliquus exercitus sub
dio agebat. Ubi *coenae* aderat hora, hi qui hospites
recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηπὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόν-
 -τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ Φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὲ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτου, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας εἰς τὰ σφέ-
 5 τερα ἱρὰ, ἕζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτερομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίση· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σῆτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ αὖ Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπίοντα, ἢ καταμείναντας, κακίστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commodè dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium mala-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπέτελεον.

- 121 **Ξ**έρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐκυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. Μᾶχρη μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοῖρας ὁ **Ξ**έρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 5 στης. ἐτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαίαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι malim.

quam gravissime afflicti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiarium esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρῶν, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς
 ὁ Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείβη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέξε-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γεγομένην, διέχου-
 σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσᾳ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηται· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτέων τῶν πολλῶν στρατὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέ-
 μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
 τὴν Τορωναῖν ἀκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὴν παρελάμβανε. Το-
 10 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιδωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἀκρῆς
 ἐπὶ Καναστραῖον ἀκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπιέμενος. *Alit' ἀπικόμενος.*

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pilorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum, navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατὴν παρε-
λαμβάνει ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιάνης, καὶ
Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
Παραπλέον δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὰ
προειρημένον, παραλαμβάνων στρατὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
εχέων παλίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουμεουσέων δὲ τῷ Θερ-
μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος,
Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγανος, Κάμφα, Σμίλα, Αἴ-
νια. ἡ δὲ τούτων χώρα, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε κα-
λεῖται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγον 15
τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτὸν τε τὸν Θερμαῖον
κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
terveetus, in constitutum locum navigavit, obiter
adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Cam-
psa, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

μην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ
20 τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν ὃς οὐρίζει χάσιν τὴν Μυγδονίην τε
καὶ Βοττιαϊίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στενὸν
χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτῷ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
ταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν του-
τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Περσὲς δὲ
καὶ ὁ πρὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκανθοῦ, τὴν
5 μεσόγειαν τέρμων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
στανικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχέιδωρον, ὃς ἐκ Κρησταναιῶν
ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χάσιν, καὶ ἔξει παρὰ
τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιὸν ποταμῷ. Πορευομένου δὲ ταύτῃ, 125
λέοντες οἱ ἐπέθηκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλαισι. κα-
ταφρονήοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

*Thermam, et Sindum et Chalestram oppidum, ad
Axium fluvium; qui Mygdoniam a Bottiaceide deter-
minat, cuius in regionis arcto ad mare spatio oppida
sunt Ichnae et Pella.*

(124.) *Classis igitur ibi circa Axium fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
statione mansit, regem exspectans. Xerxes vero et
terrestris exercitus, ex Acantho profectus, per me-
diterranea carpsit viam, Thermam tendens. Fecit au-
tem iter per Paeonicam terram et per Crestonicam
ad fluvium Echedorum, qui e Crestonacis initio sum-
to per Mygdoniam fluit, et iuxta paludem, quae est
supra Axium, in sinum illum aquas suas infundit.*
(125.) *Hac dum iter fecit Xerxes, in camelos impe-
dimenta portantes impetum fecere leones. Hi enim*

τὰ σφέτερα ἦθα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἀπτόντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον
 μύνας. θαμάζω δὲ τὸ αἶτιον, ὅ τι κατ' ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκαζόν ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι κα-
 μήλῃσι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπώπεσαν θη-
 126 ρίον, μῆτ' ἐπεπειμάτο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγαθέα ἐστί, τὰ ἐς Ἑλλάδας φοιτούντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσι ἐστί ὅ τε δι' Ἀβδηρῶν ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶς πάσης τῆς ἐμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις αὖ λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοιπῇ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ ταυτῶν τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιάν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo
 alio neque iumento tacto, neque homine, solas cor-
 ripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid causae
 fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis om-
 nibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam
 vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecis-
 sent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequen-
 tes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua
 immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent
 importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus flu-
 vius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens
 Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte
 anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab
 occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter
 duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Then-*

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύόμενος τὴν πα-
ρα Θάλασσαν χώραν τοσηνδεῖ ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδιδίω τε ποταμοῦ
καὶ Ἀλιακμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαϊίδα τε
καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸντὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν ταῦτοις τοῖσι χωρίοις
οἱ βαρβαροί. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
10 ἐκ Κρηστανναίης ῥέων Ἐχιδώρος μόνος οὐκ ἀντέχρησε
τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλυε.

Ξέρξης δὲ ὁρίων ἐκ τῆς Θέρμης αὔρα τὰ Θεσσα- 128
λικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάβει τε
ὑπερμήκεια ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στει-
νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην Φέρουσαν, ἐπεθύμησε
πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiaeam
a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens,
ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum
destituit.

(128.) *Xerxes* vero ex Therma prospectans Thes-
salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in-

αὖτε οὐδὲν ἔμελλε εἶλιν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατόπριθε
 οἰκημένων, ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόνων πόλιν ταύτην
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίησε ταῦτα. ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ
 ἐσβάνει αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπῆκετο, καὶ ἐβήσατο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλην
 ἐνόησετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς οδοῦ, εἶπε- 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρη ἐς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκακλισμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκεισι οὖροι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡμῶν
 ἔχοντα, τέ τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλῆει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi ostium *Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
Penci Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 alia parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est lacum olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praeccludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπὸ ρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
 ρεῶ ἀνέμου, Οὐλύμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
 τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 ἐστὶ, εὐῶσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
 10 λων συγχῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
 στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχῶνου,
 καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδῖον τοῦτο
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικλησίωντων τὴν Θεσ-
 σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
 15 νοῦ, ἔκρουν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
 ὕδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἔπειν δὲ συμμιχθένσι τάχιστα,
 ἐνθεῦτεν ἥδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνα-
 νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
 οὐκ ἐόντος καὶ τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
 latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
 ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
 ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
 in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
 prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
 Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
 nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
 in hunc campum influentes, per unam convallem,
 eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
 in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
 ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
 et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
 ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
 exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμούς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλαὶ Φασὶ Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰ-
 κῶτα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεσπῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδῶν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διὰστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγορούμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἕξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἢδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνονται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἢδε αὕτη. ἢδε αὐτὴ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem adcurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐΦυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πῆγμα ἂν ἦν μόνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἐόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεῖ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεσά-
 μενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συγχᾶς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immitteretur, aggregere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voluerat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I.

γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
 μορις, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπαντα ἡ στρατιὴ εἰς Περραιβοὺς.
 Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀπαπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
 γῆς αἵτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
 132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε,
 Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροί,
 Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
 βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπείων τε καὶ
 Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον 5
 οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὥδε
 εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδωσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
 „νες ἑόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
 „τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia
 pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in
 Perrhaebos transirent. Interim praecones per Grae-
 ciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii
 vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.)
 Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali,
 Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Ma-
 lienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti,
 exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos
 Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt,
 foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec
 erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese*
tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis
bene habentibus, hos Delphico deo esse deciman-
dos. Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos
 initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἰτήσιν κήρυκας, τῶνδ' εἵνεκα. πρότερον Δαρτείου
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 5 τας ἐς τὸ βαράθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἰσβαλόντες, ἐκέ-
 λεον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ ταυτέων φέρειν παρὰ βασι-
 λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
 στοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα πεπῆσται τοὺς
 κήρυκας συνήνεκε ἀνθ' ἐλθόντων γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηλώθη· ἀλλὰ
 τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέει γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Τάλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Τάλ-
 θυβίου ἱερὸν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Τάλθυβίου, Τάλθυ-
 5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
 Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos *ex his terram et*
aquam capere regi adferendam. Hanc ob causam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit *Talthyibii* ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Spartae *Talthyibii* fa-
 num: et supersunt ibi posterii *Talthyibii*, *Talthyibia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τηῖται καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συγχὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού- 10
 λοίτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλειω, ἄνδρες
 Σπαρτηῖται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνῆ-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποιήν τινας
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτηῖται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τὰδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπια.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartani sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [sive, nobili loco nati,] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Sparta occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorumdem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

- 5 παραβαλασσίῳ ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφιας,
 ξείνια προδόμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „ λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ θρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρῆγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δόητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδῶσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „ εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τὰδε·
 „ Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος ἑών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται,
 „ ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθη, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ'
 „ εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respicitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

„Βουλευοίς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 136 „λέεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ- 20
 ταν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὅψιν
 ἦλθαν, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκη σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὡς ἰσχυροὶ πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε- 5
 φαλήν, ποιῆσιν ταῦτα οὐδαμᾶ· αὐτὲ γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπων προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. Ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδὲ ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπαμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιήνῃ ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ἑρξῆς ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοίως εἶσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eā causā venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec ei his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Spartaee occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

- 15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσῃ, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σῃ Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυ- 137
 βίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπενουστησάντων ἐς Σπάρ-
 τῃν Σπερθίῳ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῷ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μιν ἐν τοῖσι
 θεϊότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθίῳ, ὃς εἴλε αἰλέας τοὺς ἐκ Τίγυν-
 θος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.

lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id non admissurum; neque illos vicissim interficiendo culpā liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ratione istā a Lacedaemoniis initā, pacata in praesens tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesiorum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique divinitus accidissee mihi videtur. Nam, ut in legatos ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius causa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-

ὅτι θεῶν ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνης. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀγγελοὶ εἰς τὴν Ἀσίην, 15 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρειω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθew, ἀνδρὸς Ἀβοηρίτω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστεάς ὁ Ἀδιμαντίου, Κορίν- 20 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τῷ βασιλέως στόλῳ.

- 138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέως οὖνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίᾳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, prodiit a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythaeae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Helle-spontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristeeas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

566, 6.

καὶ ὕδαρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δέ, οὐ δόντες, ἐν δαίματι
 μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουστέων ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκασθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
 διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμῃ ἀποδείξασθαι, ἐκίφθονοί μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἑμῶς δέ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπίον-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἥ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπιερώντο ἀντιώμενοι βα-
 σιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδὲς ἠγτιώτο Ξέρ-
 ξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπείρον τοιαύδε ἐγίνετο. εἰ καὶ παλ-
 10 λοὶ τειχέων κιβάνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
 se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἀν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ
 πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνάθησαν· μουνωθέντες δὲ ἀν, καὶ ἀποδέξα-
 μνοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἀν 15
 ἔπαβον ἢ πρὸ τοῦ, ὁρῶντες ἀν καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἀν ἐχώσαντο πρὸς Ξέρξῃ·
 καὶ οὕτω ἀν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἢ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἀν ἦν, 20
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δέ, Ἀθη-
 ναίους ἀν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἀν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὔτοι γὰρ ἐπὶ ἐκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. τὰ ληθέος corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, generose erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quatenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψαι ἔμελλε. ἐλόμενοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλλην-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῇδιε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
μενοι. οὐδὲ σφίεας χρηστήρια φοβέσθαι, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δαίμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεαπρόπους, 140
χρηστηριάξασθαι ἔσαν ἐτόιμι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
το, χρᾶ ἡ Πυθίη, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε
5 Ὡ μέλαιοι, τί κάθησθε; λιπὼν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valck.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedisentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,*

δώματα καὶ πόλιος τροχαιδῆος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι, οὐτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
 πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
 πολλά δὲ καὶ ἄλλα ἀπαλεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 οἳ πῶν ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
 δέματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας. 15
 Ἄλλ' ἔγον ἐξ αὐτόιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis qedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenunciis
malorum.

Sed excedite hoc penetrali, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δοκιμὸς ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὐτὶς ἐλ-
θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειδομένοι
δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „Ωναξ, χρῆ-
„σον ἡμῶν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
„ἱκετηρίας τὰςδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
10 „μεν ἐκ τοῦ αἰδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ'
„ἂν καὶ τελευτήσωμεν“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
τις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λίσσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.

15 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

CXLI. 15. πελάσσας. Fors. πιδήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calamita-
tatem prorsus abieciissent animum, Timon Androbuli
filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
consultuit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apo-*
6 *llo! melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-*
plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
ex hoc penetrati non discedimus, sed hic mane-
bimus usque dum vitā excedamus: haec ubi dixe-
runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
modi:

Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
multis illum verbis precata prudentique consilio.
Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
instar firmum: .

Τῶν ἄλλων γὰρ αἰλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὔρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύστα Ζεὺς
 μοῦνον ἀπόρρητον τέλεβιν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.

Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κατ' ἐκάντιος ἔσση.

ὦ Διὶ Σαλαμῖς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἢ περ σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 εἶδοκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ Θεοπρόποι ἀπήγγελλον εἰς

Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
pis fines

et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
neus murus

solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
servet.

Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
citum

tranquillus mane, a continente invadentem; sed
recipe te,

terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
tra stabis.

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminata Cerere, sive collecta.

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque vide-
 rentur quam prius editum oraculum, scripto haec
 consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

- τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζή-
5 μένων τὸ μαντήιον, καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
πάσαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
τὸν Φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τείχος εἶναι.
10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
τας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέπτας. τοὺς ὦν
δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τείχος· ἔσφαλλε
τὰ δύο τὰ τελευταῖα ρηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
ᾧ θεῇ Σαλαμῖς· ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
15 ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἥ συνιούσης.
κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχείοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαρμί-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *lignum*
illum *murum* coniectabantur. Alii contra, *naves*,
aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
illis haesitabant:

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.*

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *lignum murum*. Nam inter-

νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησιμο-
 λόγοι ταῦτα ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα
 δεῖ σφείας ἐσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν,
 τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησιμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα. „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῖη Σαλαμίς· εἶπερ
 „γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἐόντως. ἐόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidam, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo mili
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τεί-
 χεος. Ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτὰ σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
 15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
 σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταίρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
 πόντας χώσῃν τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινα οἰκίζῃν. Ἐτέρῃ 144
 τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρι-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
 5 ἀπὸ Λαυρείου, ἐμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
 κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
 τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων τῶν
 χρημάτων ποιήσασθαι δικησίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
 partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
 surerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
 quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
 proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
 tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
 manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
 relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quae-
 rerent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
 tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
 ex metallis a Lauro redierant; in eoque res esset, ut
 ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
 que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
 persuaserat civibus; ut, omissâ illâ distributione,
 naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
 lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I. T

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεῖσθαι ὑπῆρχον, εἰτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξε τε σφί, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδήμει, τῶνδε πευδομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνε.

145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτό τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athenienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante comparatas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi responsum habita deliberatione decreverunt, deo obsequentes cum omnibus copiis naves conscendere, et mari, unà cum eis ex Graecis qui ita vellent, excipere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur, quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fideque data, de communi consilio placuit, primum re-

- 5 πᾶς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἑόντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκλημένοι· ὃ
 δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες ταῦτ' ᾤοντο πάν-
 τες, ὡς δυνῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοι τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαβόντες τὴν βασιλείας
 στρατιὴν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλαΐβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑω- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 εἰς οἷσιν τὴν βασιλείας· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπειὰν δὲ ταῦτα θεούμενοι ἕωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν αὖ αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes rescī-
 vit, improbatā ducum sententiā, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quæsivit quā causā
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἔοντα λόγου μέζω·
 5 οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἀνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστήσαντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσιν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δέησιν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἶκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἑὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλῶντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἰγίαν καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρόδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint famā am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
 conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,

ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς „σους παλεμίους, ᾧ δέσποτα, σίτων ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ „καὶ οὔτοι, τοῖσι τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20 „θῆτα ἀδικέουσιν οὔτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μὲν νυν κατασκόποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγείρομενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφείας οἱ Ἕλληνες πευρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos hostes, Domine; frumentum eis advehentes: respondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus, quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis adportant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam omnia spectant et a Xerxe dimissi sunt, ita in Graeciam rediere.

(148.) GRAECI contra Persam coniurati, postquam in Asiam speculatores mandarunt; porro Argos miserunt legatos. Aiunt autem Argivi, res tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intellexissent operam daturus esse Graecos, ut sese in socie-

ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησμένους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφίων τεθνάναι
 10 ἑξακισχίλιους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ
 Ἀναξανδρίδου.“ τῶνδε δὲ εἵνεκα πέμπειν τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπιρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τὰδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἰσὼ τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὡς
 ἔλθῃ τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτη εἰρήνην σπείσάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίας· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomenē, Anaxandridae filio.* Eā causā le-
 gatos se mississe; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondisse,
*paratos se esse ea facere, si, compositā cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ
 149 ἥμισυ ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορευόντος σφι τοῦ χρηστή-
 ριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβούμενοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδραθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῶ
 γεγονότι κακῶ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσῃ, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδῶν ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*

Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartā* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relatuos se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντα δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίας. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τω δὴ οἱ Ἀργεῖοι Φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἀρχέσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων περὶ λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Εἰρέξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „ Ἄνδρες Ἀρ-
 „ γεῖοι, βασιλεὺς Εἰρέξης ταδε ὑμῶν λέγει. Ἡμεῖς νο-

*reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse,
 ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur impe-
 rium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum
 ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt
 Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum
 arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse
 imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque
 senatum legatis, ut ante solis occasum finibus
 suis excederent; id ni facerent, hostium loco ha-
 bitum iri. (150.)* Ista quidem his de rebus ipsi
 memorant *Argivi*. Est vero alia fama per Graeciam
 vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem
 in Gracciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui
 ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur:
Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δαναῆς, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντιξοῦς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμῶς μέζοντας ὑμῶν ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεῖν·
 ἐπεὶ δὲ σφέας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κedaίμονιοι, μεταίτεῖν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τότε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον του-

Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuisse Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Cephei filia Andromeda: ita, igitur a vobis sumus oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos progenitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos, aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi ex sententia res successerint, nullos potiore loco, quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fecisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Graecis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad societatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari essent Lacedaemonios secum non communicaturos esse imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc praetextu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam

574, 81.

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοις ὄντας ἐτέ-
 ρου πρήγματος ἕνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους εἰς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξην „εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεὺς Φιλιατέρην.“ Εἰ μὲν 152
 νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες εἰς Σοῦσα ἐπει-
 ράτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰ-
 5 παῖ· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
 quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
 Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
 piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
 ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
 sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Arta-*
xerxe quaesisse, *utrum sibi adhuc firma maneat*
amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes
ab illo iudicentur? His regem Artaxerxem respon-
 disse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
tatem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
 torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
 legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
 rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
 possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
 nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι
 δὲ τοσούτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆα κακὰ εἰς
 μέσον συνενέικαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλη-
 σίοισι, ἐγκύψαντες αὖ ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπα-
 σίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφειόατο ὀπίσω τὰ ἐσενέικαν 10
 το. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχίστα πεποιήται. Ἐγὼ
 δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν
 οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω εἰς
 πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα
 Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενος τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15
 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς
 ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς
 παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.
 153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι
 ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὴ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune
 conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore
 ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis,
 lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset.
 Itā nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego
 autem dicere debeo quae memorantur; nec vero
 omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc
 idem in universam hanc Historiam dictum intelligi
 velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Per-
 sam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus
 Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi
 accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc
 erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati ve-
 nerunt, cum Gelone acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἑὼν Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τε
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῶδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν,
 ἑσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτῆσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοις δ' ὧν πίσυνος ἑὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἑὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, Gelae in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posteri,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posteri ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάτομαι κατεργάσασθαι Τηλήνη ἔργον τοσούτου· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηῆς· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία ταυτέων, πεφυκέναι Θηλυδρείης τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτια, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἰὼν ἀδελ-
 Φεύς. ἔχοντας δὲ Ἱπποκράτους τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἰὼν Τηλίνῃ τοῦ ἱεροφάντεως ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἣν δορυφόρος Ἱπ-
 ποκράτους· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπέ-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

10 γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπόλιτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχύους, ἀνὴρ ἐφάνετο ἐν
 τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδε-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχη
 ἰσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλαίῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι Συρηκουσίων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτης, τυ- 155
 ραννεύσαντα ἴσα ἔτια τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλην, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleaeos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenus opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιτῶν κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ
 ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχη τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς,
 ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτειος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο
 τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλομένους τῶν Συρη-
 κουσίων, ἐκπιδόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέ- 10
 ρων δούλων, καλομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
 γαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκού-
 σας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκου-
 σίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδίδῃ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν
 ἐπικρατίων λόγον ἐλάσσῳ ἐποιεῖτο, ἐπιτρέψας αὐτὴν
 Τέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε,
 καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παρανίκα
 ἀνά τ' ἑδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Κα- 5
 μαρινάιους ἅπαντας εἰς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατίων. ἔτι κρατίων ex conl. corrigunt.

gives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est, praediorum possessores*] urbe eiectos a populo et a propriis servis, qui Cyllyrrii vocabantur, ex Casmena oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe positus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis positus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinacos cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, ταῦτό τοῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ,
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτῶν παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκούντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinacis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ven-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac causâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Επεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμβιζομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά
 „τοί τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λάς, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venere
Graecorum legati, in conspectum Gelonis producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; caussum quidem
praetextens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

577, 1.

„μεθα τοῖσι ἐπιούσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκί
 „ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοη-
 „θέν γὰρ ἡμῖν, σεωυτῶ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστή ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐταλμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίου νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et pares su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arrogant
 utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξο-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβαροῖσι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. 15
 „Ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμῶν κυρήσας, οὐκ ὁμοιάσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λῆν ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σὶ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέχομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἡνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἶπε τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώζειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιότηας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ᾧρα ἀπιστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπιστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.)* Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
*Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.)* Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-

λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με ἐπεισας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκός καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτοισι ὑμέας χρεῶν ἔστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προσ-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tanel* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

579, 60.

- τείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμᾶς
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δέ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἐμὲλλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχεῖν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ',
 „ἢν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρῃ γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτέων βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

„σι οὐκ ἀντιτίνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυα-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλεῖστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἑόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μῦνοι δὲ ἑόντες οὐ μετανάσταί 20
 „Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὀμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφθσε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεις οἶκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν Φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ἔτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἕαρ αὐτῇ ἐξαράρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

580, 91.

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίης, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ
 ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραισζόμενον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τσαῦτα τῷ Γέ- 163
 λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
 τα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέανται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
 ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύβειω, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
 tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
 tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
 ercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
 comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
 actis, domum navigarunt. Atque ita hunc *Gelon*, ti-
 mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
 baro impares sint futuri, sed indignum et intolera-
 bile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
 traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
 hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
 rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
 traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actua-
 riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
 genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶον, ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσάντα τὴν μάχην, ἣ πεσέ-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρός
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 θεינוῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κώοισι καταβείς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε
 εὐῶσαν, ἔπεμπε· ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἐωυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspe-
 ctaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei
 et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin
 Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cad-*
mus hic antea, quum patri in regnum Coorum fir-
 mo rerum statu successisset, sua sponte, nullo im-
 minente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois
 deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi
 cum Samiis Zanciam urbem tenuit habitavitque, cu-
 ius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur
 Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon
 propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspe-
 ctam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae do-
 cumenta etiam hoc non minimum a se editum reli-
 quit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
 Γέλων ἐπετράπετο, παρεὼν κατασχέσθαι, οὐκ ἐβέλησε·
 ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
 15 Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπῆκε-
 το ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, 165
 ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἀρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
 Γέλων, ἐβοήθησε ἀν' τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
 νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελα-
 5 θείς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
 Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
 καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισύκων
 καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρῶν τριήκοντα μυριάδας, καὶ
 στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων
 10 ἐόντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
 quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
 gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
 abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
 nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
 futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
 subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
 nippi filius, Himerae tyrannus, a Therone Aenesi-
 demi filio, Agrigentinorum monarchâ, Himera eie-
 ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
 Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
 Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
 carem* Annonis filium, regem Carthaginiensium, in
 Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
 Κρητίνω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυ-
 τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
 θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
 δὴ οὐκ οἶόν τε γεόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφούς τὰ χρήματα. Πρὸς
 δέ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
 τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικῶν Ἀμίλκαν τὸν
 Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
 σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἑόντα πρὸς πα- 5
 τρος, μητρόθεν δὲ Συρακούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ'
 ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο,
 καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
 hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
 eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
 qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
 filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
 traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
 Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
 habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
 xilio venire non potuisset, pecūnias Delphos misisse.
 (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
 lio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas
 superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
 niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
 tem ad regiam dignitatem a Carthaginien-sibus erat
 promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

582, 51.

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθειν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότες χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι ἐν τῇ Σικε-
 λίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δειλῆς ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτου γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζαν· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱοῖσι, ὥστε ἐαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κᾷ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλιν τῶν

CLXVII. 2. οἰκότες ex coniect. εἰκόνι olim edd. cum mistis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec
 mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quam-
 quam Gelon omnia diligentissime perquisiverit.
 (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione uten-
 tes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu
 usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extra-
 xisse pugnam;) Amilearem autem per id tempus in
 castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra
 corpora super ingente pyra cremantem; tum vero,
 quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in
 fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque
 ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero
 Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e
 conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracu-
 siii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

318 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

- 168 Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
Φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιοπτή ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἢ γὰρ σφαλῇ, σφείς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
νέας ἐξήκοντα· μόγισ δὲ ἀναχθέντες, προσέμειξαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta crexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraei* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευσεν τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἣ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κα-
 τακρατήσαντα πολλόν, ἀρξέειν πάσης τῆς Ἑλλάδος.
 Ἐποίουν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν
 τοιαῦδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβάνοντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἔθε-
 „λῃσάμεν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδὲ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἶσε-
 σθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἑμοῖς δοκεῖ. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ
 ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in
 alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli;
 minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores
 discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ
 victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Ita-
 que consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi
 dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius
 belli societatem adsciscerent, qui copias non mi-
 nimas habemus, et navium haud minimum nume-
 rum praeberere poteramus, sed maximum post Athe-
 nienses, nolimus contra te arma ferre, aut quid-
 quam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia di-
 cendo sperabant melius secum, quam cum aliis;
 actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem
 opinor. Adversus Graccos vero alia eis parata ex-
 cusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim
 illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

Θεον, ἔφασαν „πληρώσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίας.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρηῆτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλληνων, ἐποίησαν τοιούδε. Πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους εἰς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα 5
 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε
 „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ-
 „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί-
 „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesieis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae? Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

- 10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα
 ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
 νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην,
 τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
 τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
 5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομέ-
 νους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιρκέειν ἐπ' ἔτεα
 πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαγῆνοι ἐνέ-
 μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ελεῖν, οὔτε παρα-
 μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
 10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα
 σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχ-
 θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
 ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας,
 καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
 audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
 in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
 lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
 Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
 tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
 ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
 incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
 extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
 manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
 Eosdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
 ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
 fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
 ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,
Herod. T. III. P. I. X

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάν-
 τεσ προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικός
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 της ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέβηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἄλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex Cretensibus mutato nomine Iapyges Messapios,
et ex insulanis incolas continentis esse factos : tum
deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
que esse colonias, quas longo interiecto tempore
evertere conantes Tarentini ingentem cladem passi
sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
bus, qui, a Micytho Choeri filio vi coacti, auxilio
Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
lia ; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
ut iniri numerus non potuerit. Micythus autem, qui
minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
nistrandam urbem ; idem qui deinde Rhégio pulsus,
Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
Tarentinis in transcurso dicta sunt. In Cretam vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζε-
σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλληνας·
δ τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας
Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τουτίων δὲ σφι, ἀπονο-
στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὲ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἑλλησι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, 172
ὡς διεδέξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμνηχα-
νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθίατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπῃν, πέμπουσι εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν αἰλισμένοι 5
 πρέβουλοι τῆς Ἑλλάδος, αἰραισθημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν
 τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. αἰπικό-
 μενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλε-
 γον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
 „τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα- 10
 „σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν
 „ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ
 „ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
 „σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ-
 „κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούρους 15
 „πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι,
 „ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἰοί τέ εἶστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
 iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
 nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
 lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
 ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
 erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
 Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
 bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
 ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
 validum mittere exercitum: etenim, nisi miseri-
 tis, scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
 enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
 quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
 vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
 tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
 ultra vires enim cogi nemo potest; sed ipsi dabi-*

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοὶ τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλευσάντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δὲ Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιῆς εἰς Ἄλον, ἀποβάς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν καὶ ἀπίκητο εἰς τὰ Τέμ-
 πεα εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω
 εἰς Θεσσαλίην φέρεται παρὰ Πηγεῖον ποταμὸν, μεταξὺ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται
 συλλεγόντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἡγε-
 ῖς ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfuit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆος. Ἐμείναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντew,
 ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδέκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὖνος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εὐ-
 σταν ἐσβολὴν εἰς Θεσσαλούς· κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐστὲ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβαίντες δὲ αἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexisset aliam praeter hanc esse viam qua in The-
 ssaliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

ἐπὶ ταῖς νέας, ὁπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174.
ἐγένετο ἡ εἰς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλέας τε μέλ-
λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμ-
5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
δρες ὄντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπύκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στή-
σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷσι χαίρουσι. ἡ νικῶσα δὲ
γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.
5 στεινότερη γὰρ ἐφαίνετο εὐῦσα τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἔδε-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliā expe-
ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
terunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere,
reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
tentia, ut Thermopylarum fauces custodirentur:
nam et angustiores has esse constabat quam illas per
quas ex Macedonia in Thessaliā transitur, simul-
que propiores hac erant ipsorum terrae: callem au-
tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εὐῶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας
 ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο Φυλάσ-
 σόντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παρίεναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10
 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστι-
 αιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλή-
 λων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἐκατέρους ἑόντα·
 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμί-
 σιον ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συναγε-
 ται ἐς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἑόντα νήσου τε Σκιά-
 θου καὶ ἡπείρου Μαγνησίας. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐ-
 βοίας ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δεκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέ- 5
 μιδος ἱρόν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσοδος ἐς τὴν Ἑλλά-
 δα ἐστὶ, τῇ στενωτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ
 τοῦτό γ' ἐστὶ στενωτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant,
 priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Tra-
 chiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus
 Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem
 vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam
 vicina inter se sunt ista loca, ut quid utroque ge-
 ratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio
 est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico
 in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-
 thum insulam et continentem Magnesia: inde an-
 gustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in
 quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* au-
 tem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est
 introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimi-
 diatum plethrum (quingenta pedes) patent. Neo
 vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθί τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθι· κατὰ τε Ἀλ-
 10 πηνοὺς, ὀπίσθι ἐντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοῖνικα ποταμὸν, ἀγχρὺ Ἀνθηλῆς πό-
 λιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρας, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπέκρημνον,
 ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδεδίμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε
 δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφειν οὐκ ὀφεί-
 τοιτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope
 Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo
 vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas,
 ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum,
 non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero
 Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prac-
 ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae,
 mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae
 calidae, quas *Ghytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-
 cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-
 bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat.
 Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessa-
 lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-
 dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim
 id agerent Thessali, ut ἡ subigerent Phocenses,

μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἑσόδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανεῶμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρῶσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ
 ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπιστιτεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἅπαν-
 τα γὰρ προσκειψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι κραῖσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφί ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπionτα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμισίον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηράζοντο τῷ
θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες.
καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.“ Δελφοὶ δὲ
δεξάμενοι τὸ μαντήσιον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεύουσι τὸν βαρβαρον
ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ
10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπανυμῆν
ἔχει· καὶ θυσίησί σφας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-
runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram
dedicarunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὁρμεύμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιαθοῦ ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρῆς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττι-
κή. προΐδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλωπεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων.
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροίτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναίη, τῆς ἐτρηράρχει Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθῶ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectā Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

590, 89.

δρὸς αἰρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναὺς ἡλίσκετο, εἰς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, εἰς ὃ κα-
 τεκρουρήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοός, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσθαι μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ καὶ ταύτῃ, περιῖπον ὡς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὲ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 φεύγουσα, ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eumdemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praeerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navi

δραῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρtemισίῳ
 στρατοπεδεύόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιᾶ-
 θου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 temισίου μετωρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, Φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβαρῶν
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιᾶθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπιπλὴν στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ 5
 ἔμποδον ἐγγεγόνει καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἐνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλείας ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, exsilire, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, terri, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se receperunt, Euripum custodituri, relictis quidem speculatoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem, quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum accesserunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui *Myrmex* [id est, *Formica*] vocatur, super eoque Barbari advectam lapideam columnam erexerunt. Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret, praetermissis ab regis ex Therma profectione undecim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti, cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἰὸν
 ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημέρον δὲ
 10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνητῆς χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόνον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐυσέων ἑπτὰ
 5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ἔοντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
 σίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστῃ νηϊ. ἐπεβάτευον
 δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 20 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μηδῶν καὶ Σακέων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classarios, trigeni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασπον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15 ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἥδη ὧν ἄνδρες ἀν' εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν εὖν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, 20 καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ τούτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμύριους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo efficit homines tricies sexies mille, ducentos et decem. Huic vero et superiori numero adiiciam etiam eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actuarii fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus, fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint igitur in his ducenta quadraginta hominum millia. Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero fuere quingenta septemdecim hominum millia cum sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies centenorum millium; equitatus vero millium octoginta. His adiiciam Arabes camelis vectos, et Afros agitantibus currus; quorum summam statuo fuisse viginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

πεζῶν πλήθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἕξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θεραπείης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζῶν δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χάλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere, Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidium genus et Brygi et

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλὴν νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὐταὶ ὦν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι, τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχμιοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15 τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκααίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν Θερραπήν τὴν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἔοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποίεω ἴσους ἐκείνοις εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. 5 ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaeci et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem, hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτὰ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τοσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλέμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies his
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullo-
 rum aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inuito calculo reperio, si unum tritici chopenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλέον, ἑνδεκά μυριάδας μεδίμων τελομένης ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμους καὶ τεσσαράκοντα. γύναιξί δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' ἑου- 15 σέων τοσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάρους οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξῃ ἐχειν τοῦτο τὸ κράτος.

- 188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησικῆς χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξύ Κασθαναίης τε πέλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια- 5

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaee pervenit, quod inter Casthanaeam oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

593, 98.

λαῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόν-
 τον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
 Ἀμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
 σης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐ-
 τῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
 ὄρμου, οἱ δ' ἔφθσαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰ-
 γιалόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπτιάδα περιέπιπτον·
 αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-
 βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Ἄε- 189
 γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
 serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
 aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
 pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
 lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
 igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
 et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
 in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
 vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
 naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abrupit in Pe-
 lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
 ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
 pidum, aliae ad Casthanaeam ciectae; eratque in-
 eluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
γαμβρόν ἐπικούρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρεϊθυίην τὴν 5
Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
Φατίς ἄρρηται, συμβαλλέμενοί σφι τὸν Βορῆν γαμ-
βρόν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ, καὶ πρὸ τούτου,
ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρει- 10
θυίην, τιμωρῆσάι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
ταῦτα τοῖσι βαρβάροις ὀρμέουσι ὁ βορῆς ἐπέπεσε,
οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθή-
σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκείνα κατεργάσα- 15
σθαι· καὶ ἱὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρά ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
iubens eos *generum* *advocare auxilio*. Boreas enim,
ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
Athenienses, ut fama est, coniectantes *Boream* suum
esse *generum*, quum Chalcide cum navibus insidian-
tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
tea, sacrificiis placarunt invocaruntque *Boream* et
Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc *Boream*
ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
mum sunt reversi, fanum statuerunt Boreae ad Ilis-

594, 30.

μόν' Ἴλισόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαῖναι, τετρακοσιῶν οὐκ ἐλάσσονας,
ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλήθος ἄφθονον
ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίκῳ, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδᾳ, μεγάλως ἡ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρω χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρη-
μάτα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ
τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα 191
γαγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιβίων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum
numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus
quadringentas, homines autem innumerabiles, et re-
rum pretiosarum infinitam multitudinem; ita qui-
dem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui
circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit
hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula,
multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque
etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita
alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis
locuples repertis his rebus factus, felix tamen caete-
roqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum ad-
flictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.)
Onerariarum autem navium frumentum vehentium,
reliquorumque minorum navigiorum, quae interie-
runt, non erat numerus. Itaque daces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἕρκος ὑψηλοῦ ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δέ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταεῖδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτη ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐβέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἐθύον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεὶ ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτη ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμενον

CXCI. γ. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate afflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servalorem precati,

πάντα τὰ γινόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
5 θοντο, Ποσειδέωνι Σατῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἡπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφί ἀντιξοούς εἶσθαι
νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμι-
σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σατῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
κῦμα ἔστρωτο, κατασπᾶσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
ρὰ τὴν ἡπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
5 φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
γνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
ὑπὸ Ἰησονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργεῦς
ἐπ' ὕδαρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
tem navigarunt: et *Magnesiae* promontorium cir-
cumvecti, rectà in sinum qui ad Pagasas fert teten-
derunt. Est in hoc sinu locus terrae *Magnesiae*, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aquatum
missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ πέλαγος ἀφῆσεν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ ὄνομα γέ- 10
 γονε Ἀφῆται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξης ἐποιεῦντο.
 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ πως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξαν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδάκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον του-
 τῶν βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνε-
 σταύρωσε ἔοντα τῶν βασιλικῶν δικαστίων· ὁ Σανδά-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἔδικασε. ἀνακρεμασθέν-
 τος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλείω 10
 ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant in pelagus; qua de re nomen loco impositum est *Aphetae*. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.) Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae postremae navigabant, longius in altum eiicerentur: quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemisium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu versus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux illarum navium fuit Sandoces Thamasii filius, Cymae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum quod accepta pecuniâ iniustam sententiam pronunciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

σιλήϊον· εὐρὰν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὰν μὴ ἀπολέσθαι, πρὶν
 15 ριῇν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμαλλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὰν ἔσεσθαι. ὥς γὰρ σφῆας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαβόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπτεῖως σφῆας εἶλον.
 Ἐν ταυτέων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἄλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Κερή. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημοπόου· ὃς ἤγε μὲν δωδεκά νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφῆαν τὰς ἑνδεκά τῷ χιμῶνι
 5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξου στρατῆς, ἀπεπέμψουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 evecti, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

196. Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πᾶ-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδάκεια στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκὸς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἀμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑαυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ Φλαύρως. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In Thessalia vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in Achaïa Xerxes pervenerat, viae

γέεσθαι, ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν
 τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανή-
 5 σατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἴνοι βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
 ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
 γόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὃς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
 βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
 αὐτοὶ Φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
 10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
 ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ
 ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δέισαντες, οἴχον-
 το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
 σω κατελθόντες, ἣν αἰλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
 15 τανήϊον, ὡς θύεται τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
 κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πά-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
 ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
 municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
 teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
 posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
 que huius familiae natu maximus est, ei introitu
 in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdicunt;
 ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
 hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
 licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
 haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
 sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
 latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
 diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
 mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχευσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρίξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ-
 χίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομέ-
 νοις ἐξ ἑαυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ
 ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε
 ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν
 τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμε-
 νος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ.
 Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἥς ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ
 κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνα-
 πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἐστὶ
 χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines *Xerxes* ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

598, 47.

περὶ δὲ τὸν χῶρον οὐρεα ὑψηλὰ καὶ ἀβατα περικληίη
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, εἰς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσὶ κου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθόντα τῷ Ἡρακλείῳ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πλά-
 τος τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων εἰς Θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δις-
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρεος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachiniae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi Trachis sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies bis mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui Trachinium agrum praecludit, divo-

200 σαμβρίην Τρηχίνος διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥεῖ παρα τὴν ὑπὲρ ἑν τῷ οὐρεῖ. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων ταυτέων ῥεῖ, ἐς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδίδοι. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στε-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξίτος γὰρ μίη μόνη δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστι ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμῃ τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κέεται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυ-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

399, 78.

νή· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ· καλεῖται δὲ ὁ χώ-
ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
ἑστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
ρίοις. ἐπεκράτες δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῇν ἄνεμον ἐχόν-
των πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
μεσαμβρίην Φερώντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέ-
ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκადίης, εἴκοσι καὶ ἑκα-
βτόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκადίης, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὔτοι
μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
Θεσπείων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspe-*
ctantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z.

- 203 Πρὸς τούτοις ἐπικλήτοι ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατῇ, καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφίσι
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ θά- 5
 λασσά τε σφίσι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χέων. καὶ σφίσι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινόμενον 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων· μέγιστα.
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πείθειν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθάνομε-
 204 νοι, ἐβοήθειον ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἴσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, expectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloriâ suâ excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιος ἐκάστων ὁ δὲ θα-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ πάντος τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλειw, τοῦ Ἡγησίλειw,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότειw, τοῦ Ἐχέστρατου, τοῦ
Ἡγίους, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέους κτη-
σάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γάρ οἱ ἑόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νός τε καὶ Δωριός, ἀπελήλατο τῆς Φροτίδος περὶ τῆς
βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἔργενος
γόνου, Δωριός τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prac-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartaec nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

Βασιλῆϊ καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνει Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδου παῖς,) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένης θυγατέρα. Ὃς τότε ἦν ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστειώτας τρηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύχχανον παῖδες ἑόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρύμαχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεωνίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφείων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρακάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπειπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et maior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat autem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum numerum supra declaravi, quibus Leontiadēs praerat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsummere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusabantur Thebani vehementer cum Medis sentire. Invitaverat igitur eos ad armorum societatem, cognoscere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an ex aperto repudiatu Graecorum societatem: et illi, aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leonidam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεί, ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεγῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν· ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πηγήμασι συμπεσοῦσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπέμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεγῶντο ποιήσιν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἰδοῦσαι, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἴσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carneae nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiâ Spartae relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incidere, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit *Persa*, timore percussi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχον ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκίων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἰ-
 φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, κελευον-
 τὰς σφι ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἔονταν αὐτέων ἐλγῶν στρατὸν
 208 τῶν Μηδῶν ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατασκοπον ἱππία, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποίεσκον. ἀκηκόες δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσα-
 λίᾳ, ὥς αἰλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὥς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἔων γένος Ἡρακληίδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθέετό τε, καὶ καταῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 θέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit; legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum Grae-
 ci custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

602, 71.

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθάμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
 15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις εἰδῶκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπώπτε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
 εἶν, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολούμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάροισιν τὸν Ἀρίστωνος
 5 εἶντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μάθεῖν τὸ ποιεῦμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μὲν

res vero observavit, qui ante murum stationem habebant. Erant autem tunc forte extra murum locati *Lacedaemonii*. Horum igitur alios vidit gymnasticis exercitationibus vacantes, alios comam pectentes. Miratus eques spectaculum, cognito hominum numero, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis, coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, comparare sese hos homines ad pereundum postquam perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed, quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, cognoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent *Lacedaemonii*. Et ille, *Audisti me*, inquit, *iam ante*,

„καὶ πρότερον, εὖτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐστ-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφί οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ ἐπεὶ μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεύονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομένει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιληίῃ τε καὶ
 „καλλίστῃ πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὴ περ. τῇ περ mallei.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartaee manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὅτινα τρόπον, τοσούτοι ἐόντες, τῇ ἑωυτοῦ στρατῷ μαχέσονται.“

Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἰμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210 μὲν δὴ παρέξῃκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδέϊ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, 5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὅψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοὶ ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπίπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπείσησαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπατῶντες. δῆλον δ' 10 ἐποίηεν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille: Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci, nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persuasit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue illos sperans fugā se recepturos. Quinto vero die, quum illi non recessissent, sed per obstinatum, ut Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque mainerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspectum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum impetu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus succedere alii, nec se recipere, quamvis magna elade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιερίποντο, ἐμβαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλῆθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀπαρδαινύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῦντα, αἰεὶς Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶναι ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recipere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἐπιπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμε-
νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
μάχης λέγεται βασιλῆα, θηεύμενον, τρεῖς ἀνδραμῆν
ἐκ τοῦ θρόνου, δέοντα περὶ τῇ στρατῇ. τότε μὲν οὐ-
τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
15 νον αἴθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ὄντων, ἐλπίσαντες σφεας
κατατετρωματῖσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε εἶσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. αἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
abesset, ter de solio suo exsiliise, metuens nempe
suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnaverunt.
Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνηα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὔρος ἐτάχθησαν, Φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
ἀπήλαινον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὃ τι χρήσεται τῷ παρόντι
πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδήμου, αἰὲρ Μηλιεύς, ἦλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὥς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρους Φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί 5
ναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γῶρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατήλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
proposita pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτῃα
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μὲντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσσαν.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀπὸ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρηὴ σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκέρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδὴ μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὰν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades
 aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honoratus
 est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Oneta-
 tam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscripserunt,
 sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephialten
 novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quamquam
 non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίλη-
κώς εἴη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

- 215 **Ξέρξης** δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρρετο τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
κατεργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε
Ἰδάρνα, καὶ τῶν ἐστρατήγευ Ἰδάρνης. ὠρμέατο δὲ
περὶ λύχων ἀφ' ἑκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
πὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόν- 5
τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκίας τότε ὅτε
οἱ Φωκίαι, φράξαντες τεῖχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
πῃ τοῦ πολέμου· ἕκ τε τούτου δὴ κατεδέδεκτο εὐῶσα
216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
τῇ. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ
τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὖρεϊ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
huius culpa reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea pro-
bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eâ-
que repertâ Thessalis adversus Phocenses itineris du-
ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
tempore adparuit pessime illâ uti Malienses. (216.)
Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio
haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ τὰυτό κείται, Ἀνόπαια. τίνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παα αὐτὴ κατὰ ράχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτῃ ἐοῦσαν τῶν Λακρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχου- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 6 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι διεήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ρυόμενοί τε τὴν σφετέρῃν χώραν,
 καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 παα*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae traiecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

ατραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθον δὲ σφιας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νημεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνέκ-
 ρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρώδηςας μὴ
 οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτῃα 10
 παδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκίως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξέυμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quacsivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι εἰῶσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοὶ σφί θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμε-
 ροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἀκρων, ἤδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Graeci,
 quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abiere sententias, aliis contendentibus non dese-

θίντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδό-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν εἰς τὴν ἦλθον φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμαχικούς ἐόντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et, soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum *Leonidam* illos dimisisse, ne perirent curantem; se autem et praesentes Spartanos non decere dicentem deserere stationem ad quam custodiendam principio missi essent. Et ego quoque quam maxime in hac sum sententia, Leonidam, quum minime promptos esse socios vidisset, nec ad subeundum secum periculum ultro paratos, abire illos iussisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse. Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et Spartaе felicitas non exstinguebatur. Etenim Spartanis, iam in primo huius belli initio oraculum consulentibus, responderat Pythia, aut eversum iri La-

- νου „ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆα σφειῶν ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δὲ σφι ἐν ἔπεισι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χαῖ, λέγοντα ᾧδε·
 Ὑμῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρβεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενήσσει βασιλῇ Φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφημι
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ó spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiēre, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretā omni
 militari disciplinā abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἵχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τὸδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίνῃ τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν- 5
τα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερὸς
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἵ-
χοντό τε ἀπίοντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπῖες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίους.
τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατέχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπῖες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem invitati manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον.
ἑστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, εἰς ἀγορῆς κοῦ μάλιστα πληθύν-
την πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τειω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεὸς ἡ κατάβασις συντομα-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἢ περ
ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
φὶ Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν εἰς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένου. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες εἰς τὰ στεινόπο-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὴ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στευνῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque
cum eisdem occubitueros. His praeerat Demophilus,
Diadromac filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde
aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime
frequentari hominibus solet impressionem in hostem
facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte
erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter
inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circui-
tus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum
Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum
Leonida, utpote ad mortem ire parati, iam multo
longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem
progressi sunt. Nam muri quidem munimentum cu-
stodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπταν πληθεὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἐπίσθε γὰρ οἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθείροντο· πολλῶ δ' ἐτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωὴ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ρώμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρῆμαί τε
 224 καὶ αἰτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηρικαῦτα ἤδη ἐτύγγανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῶ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra
 angustias consererent pugnam, ingens hostium ceci-
 dit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis
 a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulte-
 rius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum
 multi in mare incidentes perierunt; multo vero plu-
 res, alii ab aliis; vivi conculcati sunt: nec ulla ratio
 habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum
 imminere sibi mortem ab his qui montem circumi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant for-
 titudinis specimina adversus Barbaros ediderunt,
 nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem
 pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque
 fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In
 eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pu-
 gnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνειω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείω. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείω, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μύνουσι οἱ εὐσῆς ταύτης
τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδειω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὄθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκισ. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

376 HERODOTI HISTOR. VII.

ὄντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς
 τε γὰρ τὸ στεῖνόν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ πα-
 ραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἕζοντο ἐπὶ τὸν κολω- 10
 νὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολω-
 νός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκε ἐπὶ
 Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χάρῳ ἀλεξομένους μα-
 χαίρῃσι, τοῖσι αὐτέων ἐτύχχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ
 χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλον-
 τες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρμα 15
 τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε
 περιστάδον.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων,
 ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διη-
 νέκης. τὸν τόδε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι
 σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum
 certamen est. Tunc enim in angustias viae se rece-
 perunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumu-
 lum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi
 nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi
 confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos.
 Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gla-
 dii supererant, alii manibus dentibusque depugnan-
 tes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta
 muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex
 circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii
 et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuis-
 se dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, prius-
 quam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπικέωσι τὰ τοξεύματα,
 τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι
 τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
 γέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
 δων πλήθος, ὥς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
 10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
 ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
 Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἔπεά φασι Διηφέ-
 κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λητέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
 δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
 φοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
 Θεσπίων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διδύ-
 ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
 τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
 tem, quando Barbari tela emiserint, multitudine
 telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
 hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
 tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
 spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
 hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
 Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
 non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
 aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
 numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
 se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
 Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
 spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
 Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
 Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπέμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τρηκοσίαις ἐμάχοντο

5

ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τηήτῃσι ἰδίῃ·

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κέμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνημα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt;
hae inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

Spercheo fluvio occiderunt traiecto,

*vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartae duces non sustinuit.

τιος ἐπιγράμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσίσφρας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229 καὶ Ἀριστόδημον, παρὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ λόγῳ χρῆσασμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρὸν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενεχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissentientes, *Eurytum*, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεύσαι τὸν εἰλωτα εἰς τοὺς μαχομένους ὅπως δὲ αὐτὸν ἡγάγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρ- 15
την, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέ-
σθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐ-
δεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου,
τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελή-
σαντος δὲ ἀποδύσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μῆνισαι 20
230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέ-
γουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν
τοίηνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέ-
δου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ
ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga sa-
lutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruen-
tem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem
animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus
oculorum morbo laborasset, eâque caussâ Spartam
rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani
(ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exer-
citururi: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in
eadem caussa fuerat, mori recusavit, necessario ve-
hementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii
igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum,
memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt,
ad deferendum nuncium quemdam missum eum
fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse
potuisset, noluisse, sed in via morâtum, supersti-

613, 99.

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην,
 ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄρι- 231
 στόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε
 ἡτίματό· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τούτων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
 τιν· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίματό,
 ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataceas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eumdem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὡς δὲ εἶδον κατυπέτερα τῶν Περσέων γιγ-
 μενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
 νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες του-
 τέων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
 βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς „καὶ
 μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βα-
 σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
 κοίματο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τράματος τοῦ γεγονότος
 βασιλεῖ.“ ὡς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
 γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας.
 Οὐ μέντοι τότε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς
 ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας καὶ ἀπέ- 15
 κτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
 σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξά-
 μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
 rant ad tumultum se recipere properabant, his deser-
 tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
 id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidis-*
se; necessitate autem coactos venisse ad Thermo-
pylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
 His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
 Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus felici-
 ter eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
 state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
 bant, interfecerunt; reliquis vero *Xerxis* iussu regia
 inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
 cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
 Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐΦόνευσαν Πλαταιεῖς,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶσχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρhton, εἰρώτα ἀρξά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάρhte, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείᾳ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσιοι τίνες εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόσιοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
„πλήθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλεις πολλαὶ τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo *ad Thermopylas Graeci* pugnauerant. Tum vero *Xerxes* vocatum ad se *Demaratum* interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicā Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γινόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μαι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἀριστον· εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειαι ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφάτατος γινόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπέρεχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προσι- 10

*non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad
 haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homi-
 nes minimo labore subigemus? Age, hoc mihi
 prome! Tu enim vias consiliorum omnium, qui-
 bus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex
 eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus:
 Quandoquidem studiose me consulis, aequum est
 ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam:
 nempe, si trecentarum navium classem in Laco-
 nicam miseris terram. Est autem prope illam sita
 insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir
 olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat,
 ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari
 mergeretur potius, quam emeretur. Nempe ille,
 non utique tuam classem ex longo tempore pro-*

„δαὶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεύμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος εἰ-
 „κήσου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλικομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενὸς· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυρότερας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I.*

ἀδελφεός τε εἰὼν Ξέρξῳ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ
 ἀναγνώσθῃ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὄρω
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονεῖ τοι εὖ πρῆσ- 5
 „σοντι, ἢ καὶ προδιδῶι πρῆγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες
 „κινανηγῆμασι τετρακόςιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τρηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιομαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλῆς δὲ εἰὼν ὁ
 „ναυτικός στρατός, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιομαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικὸς τῷ πέζῳ ἀρήξει, καὶ ὁ πέζος τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, una iter

„ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι
 „κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σιωτουτοῦ δὲ τι-
 „θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „τὰ τε ποιήσουσι, ὅσῃ τε πλῆθος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „νοὶ γε αὐτοὶ ἑαυτῶν πέρι Φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιέονται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε „Αἰαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μὲντοι ἑσσοῦ-
 5 „ται ὑπὸ σεῦ. σὺ γὰρ δὴ κενὸν γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσι τε λεγομένοισι
 „πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔόντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilisissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto. non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsae.

„πολιότης μὲν πολιότη ἐὺ πρήσσοντι Φθονίει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „ἀστοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκούντα εἶναι 10
 „ὑποβόειτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξείνος δὲ ξείνῳ ἐὺ πρήσσοντί ἐστι εὐμε-
 „νῆστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευ-
 „σεις τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητογ, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κέλευν.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεζήει διὰ τῶν νε-
 κρῶν καὶ Λεωνίδει, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δηλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γί- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lupens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiâ adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

617, 16.

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κατεῖς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμῃσε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μια. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετίτακτο ποιεῖν.

Ἄνιμι δὲ ἐκέῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιστο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἵνα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγω πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάρχτος γάρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάξην, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
tionem adversus Graeciam primi receiverant *Lac-
cedaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi caussa. Postquam decrevit *Xer-*

ρών. Ἐπεί τε γὰρ Ἐρέξη ἰδοῦς στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν 10
 Ἑλλάδα, ἰὼν ἐν Σούσοις ὁ Δημάργτος, καὶ πυθόμε-
 νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοις ἔξαγγεῖλαι. ἄλ-
 λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημεῖναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
 λαμβθεῖν· ἃ δὲ μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον
 λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
 ξύλῳ τοῦ δελτίου ἐγραφε τὴν βασιλέως γνάμην· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
 ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
 παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο
 εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οἷς εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
 κεδαιμόνιοι, πρὶν γὰρ δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 Κλεομένης μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ θυγὴ, Γοργῷ,
 ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύου-
 σα, καὶ εὐρήσων σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πει-

kes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demara-*
tus tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedae-
 moniis voluit significare. Qui quum aliam rationem,
 qua id eis significaret, non haberet, quum peri-
 culum esset ne deprehenderetur, tali usus est com-
 mento. Sumit duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit,
 et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto,
 scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam
 ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custo-
 dibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella
 est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius
 non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis
 filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim
 re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 Ὁμόνοιο δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπίστυλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta repperunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, mutant *Phrynichum*, qui tragoediam *Μιλήτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiaeus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter Cimonis filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, *Aeginetae* hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, *Aeginam* proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* *Aeginetae* vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, *Aegyptii*. *Perseum* quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque munera *Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum *Aegyptiis*, communia. (59. 60.)

Ariston, *Spartae* rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos *Atheniensibus* in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iuriurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et clapsos, qui in *Argi herois* lucum se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis* *Athenas* mittitur ut *Aeginetas* *Atheniensibus* in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* *Spartani* exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt *Athenienses*; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum* agrum

factam: (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res non habuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parant, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsa, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippii* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) Phidippidi Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutandò exoussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) Callimachus polemarchus accedit Miltiadis sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) Persae Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Intersectorum utrimque numerus. Epizelus, miro modo oculorum usu privatus. (117.) ~~Simulacrum~~ *Simulacrum Apollinis*, a Persis ex Delio Boeotiae raptum, Datidis iussu restituitur. (118.) Eretrienses captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) *Pugnata iam pugnâ Athenas* veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublatò scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens Herodotus, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Calliciam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) Alcmaeonidae, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii Pisiſtratarum

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megacリス filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Milliades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniā multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unā cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartaе. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Arta-

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eâdem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie denovo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bellum Graeciae inferendum*. (14-19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22-24.) Rudentes linci et biblini in pontium usum parati; commeatu idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26-29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131-133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolide saevit Xerxes. (33-35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44-52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53-57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Meles* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenerunt. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hircani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chaldaei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. *Persae* autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspia*, *Sarangae*, *Pactyes*. (67.) *Utii*. *Myci*, *Paricani*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab *Afris*. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligydes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos *Persae Cappadoces* vocant. (72.) *Phryges*, olim *Macedonibus* finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, *Phrygum* colonia: (73.) *Eydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, *Lydorum* coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thracas Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidissee videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* *Maeones*, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*. *Macrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspies*. (79.) *Insulani* ex mari Rubro: *deportati*. (80.) *Hae pedestres copiae*, in *myriades*, *chiliades* etc. *tributae*. (81.) *Earum summi duces*. (82.) *Immortales* quos dicunt *Persae*. (83.) *Equitatus*, ex *Persis*, *Sagartiis*, *Medis*, etc. et *Praefecti equitum*. (84-88.) *Camelis* vecti *Arabes*. (86. 87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*: illi olim maris Rubri accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine *Cretenses*, olim *Termitae*. (92.) *Dores* *Asiani*, origine *Peloponnesii*. *Cares*. (93.) *Iones*, *Achaiae* olim in *Peloponneso* incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Hellepontii*, *Ionum* et *Doriensium* coloni. (95.) In qua navi fuit certus numerus *Persarum*, *Medorum*;

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in *colloquio cum Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Briantica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvii, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: Paeti, Cicones, Bistonnes, Sapaeci, Dersaei, Edoni, Satrae. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Paeones, Doheres, Paeoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus *Syleus*: *Stagira* oppidum: [Nostro *Stagirus*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) *Acanthios* laudat *Xerxes*: ibi mortuum *Artachacem* Persam *Acanthii* ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtrita. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nuno classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. *Echidorus* fl. in *Axium* influens. (124.) *Cameli* a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybii* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub Xerxis expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmus* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse *Gelonem* ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Gretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De *Thermopylis* conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem *Magnesia* adpellit. (183.) *Numerum* computat *Herodotus hominum*, quos incolumes et terra et mari ad *Thermopylas* et ad *Sepiadem duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad *Sepiadem*, acri *coorta tempestate*, quum *Athenienses generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. *Sepias* *Thetidi* sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu *Pagasaeo*. (193.) Eorum naves xv. duce *Sandoce* (quem *Darius* olim ob causam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus *Alabandorum Cariae* tyrannus, et dux *Paphiorum*. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per *Thessaliam ad sinum Maliacum* iter faciunt. *Thessali* equi cedunt *Medicis*. *Fluvii* *epoti*. (196.) *Iupiter Laphystius*. *Athamas*: *Phrixus*: *Cytissorus*; cuius posterî *prytaneo* exclusi. (197.) Situs regionis: *Petrae* *Trachiniae*: *Anticyra*: *fluvii*, *Spercheus*, *Dyras*, *Melas*: (198.) *Tra-*
Herod. T. III. P. I. C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Sparta adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade addiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis prodicione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
